

Slovenski ČEBELAR

letnik CXX • december 2018

12

Vabilo na dan
čebelarskega turizma
in III. festival
čebelarske pesmi

- Medene pijače – pijače tisočerih cvetov
- S čim se dejansko prehranjujejo varoje
- Enominutni molk slovenskih čebelarjev
v spomin na zaslužna čebelarja Skoka in McCaba

Prihaja mesec december, mesec pričakovanj in mesec obdarovanj. Presenetite svoje najbližje s skromno pozornostjo in jim podarite nekaj ...

- Igra spomin: 4,50 EUR.
- Knjiga *Brez čebel ne bo življenja*: 39,90 EUR.
- Vetrovka za prosti čas: moške velikosti S-XXL in ženske velikosti XS-XXL: 60,70 EUR.
- Polo majica z ovratnikom za prosti čas: moške velikosti S-XXL in ženske velikosti XS-XXL: 18,30 EUR.
- Navada majica brez ovratnika za prosti čas: moške velikosti S-XXL in ženske velikosti XS-XXL: 15,30 EUR.
- Kapa za prosti čas: 7,90 EUR.
- Medeni parfumi: 25,00 EUR.
- Čebelarke nogavice, moške in ženske: 3,00 EUR.

Drage čebelarke in čebelarji!

Živimo v obdobju izjemnega razvoja slovenskega čebelarstva. Za svoje ožje okolje Čebelarkega društva Slovenska Bistrica lahko rečem, da smo prehodili pot od doma do doma (Čebelarski center Lukovica 2002, Čebelarski dom Slovenska Bistrica 2018), vmes pa še Apimondio 2003 in svetovni dan čebel, 20. maj 2018. V ozadju teh največjih dogodkov pa je posledično tudi v čebelarskih zvezah in društvih veliko bolj ali manj uspešnih dejavnosti tako na področju izobraževanja iz osnovnih kot tudi dopolnilnih dejavnosti čebelarstva. Na kratko bom opisal le eno, ki pa nam omogoča, da za novo leto nazdravimo svojim ljubljenkam za srečo v novem letu. Ta je izdelava medenih pijač.

Menim, da bi lahko medene pijače v prihodnosti postale ena od pomembnih dopolnilnih dejavnosti v čebelarstvu, s katero bi obogatili ponudbo čebelarskih pridelkov in izdelkov (V tej številki Slovenskega čebelarja objavljamo članek o medenih pijačah: »Medene pijače – pijače tisočerih cvetov«, na str. 346. Op. ur.). Za primerno prepoznavnost na tržišču bi morali povečati količine, zagotoviti kakovost ter primerno promocijo. Pobude za razvoj čebelarstva kot tudi dopolnilnih dejavnosti lahko nastajajo in se razvijajo v društvih ali regionalnih zvezah čebelarskih društev, pobude širšega pomena pa bi morala vključiti Čebelarska zveza Slovenije v strategijo razvoja slovenskega čebelarstva.

Mogoče bi bilo dobro, da bi strokovnjaki na Čebelarske zveze Slovenije in strokovnjaki na Biotehniški fakulteti, ki so že leta 1992 izdelali projekt *Obnova in razvoj slovenskega čebelarstva*, ponovno analizirali stanje in

določili razvojne cilje. Te lahko dosežemo le skupno, pa naj bo to npr. čebelarski turizem, apiterapija ali medene pijače. Naučiti se moramo gledati širše ter prepoznati in povezati določene pobude za realizacijo skupnih ciljev.

Osnovo za razvoj izdelave medenih pijač imamo, saj je bilo v bližnji preteklosti več kot 700 čebelarjev na vsaj enem tečaju za medene pijače, na vseslovenskih ocenjevanjih pa je sodelovalo 252 čebelarjev z 919 vzorci medenih pijač. Današnja realnost pa za uspešen razvoj izobraževanja, povezovanja, ocenjevanja, promocije in trženja medenih pijač potrebuje ustrezen razvojni projekt na ravni Čebelarske zveze Slovenije.

Medene pijače ne morejo postati konkurenčne drugim pijačam po ceni ali količinah, temveč le po kakovosti in vsebini. Skrben pristop zahtevata tako pridelava medu, osnove za naše medene pijače, kot njihova izdelava. Eno in drugo pa nas povezuje z naravo. Kogar pritegne, se sreča z neizčrpnim virom izzivov, če si le prizna, da je tudi najboljše rezultate še vedno možno izboljšati. Najlepšo prihodnost napovedujem najmlajši medeni pijači – peneči medici.

Naj zablešijo medeni mehurčki in vam vsem prinesejo zdravo in uspešno novo leto 2019.

Franc Oder

Namenitev dela dohodnine Čebelarski zvezi Slovenije

Čebelarska zveza Slovenije je upravičenka, ki ji davčni zavezanci v skladu s 142. členom Zakona o dohodnini lahko namenimo do 0,5 % dohodnine, odmerjene od dohodkov, ki se vštevajo v davčno osnovo. Ta donacija za občane ne predstavlja dodatnega stroška, saj gre za dohodnino, ki jo moramo plačati. Del te dohodnine lahko namenimo organizacijam po lastni izbiri, v nasprotnem primeru gre tega 0,5 % odstotka v proračun Republike Slovenije. Dostop do aplikacije imate tudi na naši spletni strani: www.czs.si/

content/dohodnina. Naša davčna številka je 81079435.

Odjava Slovenskega čebelarja

Tiste, ki ne želijo več prejemati glasila Slovenski čebelar, prosimo, da odjavo sporočijo v tajništvo Čebelarske zveze Slovenije, na e-naslov: barbara.dimc@czs.si ali tel. št.: 01/729 61 00. Prosimo, da odjavo sporočite najpozneje do 20. decembra 2018. Hvala za razumevanje!

Barbara Dimc, tajnica ČZS

KAZALO

UVODNIK

Franc Oder	337
PRAZNIČNO VOŠČILO	339

ZDRAVJE ČEBEL

Martin Gabel (prevod in priredba Vladimir Fajdiga): Narava – neizproсна učiteljica v boju z varoži	340
Toni Burnham (priredba Marko Borko, prevod Jure Šešet in Marko Borko): S čim se dejansko prehranjuje varože	342
Simon Golob: Prilagojenost medonosne čebele na varože	344

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Franc Oder: Medene pijače – pijače tisočerih cvetov	346
Dr. Andrej Gogala: Velika lesna čebela (<i>Xylocopa violacea</i>)	348
Marjan Papež: 3. Poklukarjevi dnevi – napredek čebelarstva v zadnjega četrta stoletja je zavirljiv	349
Franc Šivic in Brane Borštnik: Novice iz sveta	350

DELO ČEBELARJA

dr. Stanislav Kapun: Čebelarjeva opravila v decembru	350
IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV	353

OBVESTILA ČZS

OGLASI	359
---------------------	------------

V SPOMIN

V SPOMIN	363
-----------------------	------------

INDEX

EDITORIAL

Franc Oder	337
SEASONS GREETINGS	339

BEE'S HEALTH

Martin Gabel (translation and adaptation Vladimir Fajdiga): Nature – an inexorable teacher in the fight with varroa mites	340
Toni Burnham (adaptation Marko Borko, translation Jure Šešet and Marko Borko): What are varroa mites actually feeding on	342
Simon Golob: Adaptation of honeybee to varroa mites	344

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Franc Oder: Honey beverages – beverages of thousand blossoms	346
Andrej Gogala, DSc: Violet carpenter bee (<i>Xylocopa violacea</i>)	348
Marjan Papež: 3. Poklukar days – the progress of beekeeping in the last quarter of the century is enviable	349
Franc Šivic and Brane Borštnik: World news	350

BEEKEEPER'S WORK

Stanislav Kapun, DSc: Beekeeper's tasks in December	350
---	-----

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	354
--	------------

ADS	359
------------------	------------

IN MEMORIAM	363
--------------------------	------------

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKO ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si
Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si
Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si
Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/aler/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:
 Vlado Auguštin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si
 Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko
 Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si
 Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane
 Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si
 Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si
 Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Glasiloslovenskičebelarje ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstvo zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu. Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izražje v skladu s čebelarstvom terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani:

165 €, četrtnina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtnina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4–do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7–do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Cene so brez DDV.

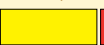
Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 26. 11. 2018.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Izbor najkakovostnejših slovenskih medic.

Foto: Marko Borko

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

				
2014	2015	2016	2017	2018

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarstvo knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

- Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarstvu centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarstvu razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijskega gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
- Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarstvu centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Čebelarstva zveza Slovenije želi vsem čebelarkam in čebelarjem svetlobe polne božične praznike in srečno novo leto 2018!

Foto: Iztok Končina

Odlično darilo z veliko dodano vrednostjo ...

Na zalogi je ostalo še nekaj slovenskih knjig Brez čebel ne bo življenja. Do razprodaje velja posebna ponudba za čebelarstva društva, ob naročilu 4 knjig plačate 3. Za vse ostale do razprodaje nudimo 15 % popusta.

Naročila: <https://beebooks.si> 041/860 625

Medene rezine z bučnimi semeni

Skupina Coolinariki, ki deluje pod vodstvom Sandija Marolta in v sklopu ČD Radovljica, je letos že trinajstič priredila delavnico Kuhamo z medom. Prof. Marija Arh Ivanšek je tudi letos razkrila nekaj »skrivnosti« ob pripravi jedi. Udeleženci delavnice pa so prisluhnili navodilom profesorice in tudi sami po svojih močeh pomagali pri nastajanju dobrot ter tako krepili svoje kuharske veščine. Z bogatega jedilnika smo za bralce v tem predprazničnem času izbrali recept za medene rezine z bučnimi semeni, ki ga boste lahko s pridom uporabili za pogostitev.

Foto: Nataša Klemenčič Štrukelj

SESTAVINE ZA 10 OSEB: 6 jajc, 20 dag masla, 20 dag moke, 1,3 dag oziroma 1 vanilin sladkor, 20 dag jedilne čokolade, 20 dag mletih mandljev ali orehov, 20 dag cvetličnega medu, 0,7 dag oziroma polovico vrečke pecilnega praška, 20 dag grobo sesekljanih bučnih semen, ščepec soli, cimet, klinčki, kardamom, limonina lupinica. **Beli led – glazura:** sok 1 limone, 20 dag sladkorja v prahu.

PRIPRAVA: Maslo penasto umešamo. Dodamo rumenjake, med in dobro umešamo. Beljake s ščepecem soli stepemo. Čokolado grobo sesekljamo. Moko s pecilnim praškom presejemo. Masi z rumenjaki dodamo mandlje/orehe, bučna semena, moko in sneg ter rahlo premešamo. Maso namažemo na pomažčen pekač. Pečemo 20–30 minut na 170 °C – odvisno od debeline testa. Na toplo pecivo namažemo glazuro. Razrežemo na rezine ali z modelčkom izrežemo srčke, polmesece itd. Posušimo. Za glazuro »beli led« dobro umešamo obe sestavini. Po želji lahko dodamo še en jajčni beljak.

Avtorica recepta: Marija Arh Ivanšek

Svoj recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si

OBVESTILO – Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Poročila o porabi prelepk in količini pridelanega medu v sistemu SMGO v letu 2018 morate na ČZS posredovati do 31. 12. 2018. Tudi če prelepek letos niste uporabili, to, prosim, sporočite.

SMGO števenc	Število novih članov SMGO-ja oktobra 2018	Število članov, ki so izstopili oktobra 2018	Število vseh članov SMGO-ja oktobra 2018
		4	0
Za vključitev v kakovostno shemo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« navežite stik z go. Natašo Lilek: po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. na e-naslovu: natasa.lilek@czs.si . Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si , in sicer v rubriki SMGO.			

Uredniški komentar

V sklopu treh prevedenih člankov: »Narava – neizprosna učiteljica v boju z varojami«, »S čim se dejansko prehranjujejo varoje« in »Prilagojenost medonosne čebele na varoje« želimo izpostaviti znanstveno-biološki razmislek o naravnih mehanizmi prilagajanja organizmov in s tem

njihovega preživetja. Člankov seveda ne gre jemati kot zdravstvenovarstveno navodilo za izvajanje ali opuščanje posegov, saj je to v pristojnosti veterinarskih služb, zato ločeno dodajamo opozorilo veterinarke VF NVI. Čebele so ogrožene in brez pomoči čebelarja ne morejo preživeti.

Narava – neizprosna učiteljica v boju z varojami

Martin Gabel (prevod in priredba Vladimir Fajdiga)

Deželni urad za kmetijstvo Hessen, Čebelarski inštitut Kirchhain, Nemčija

»Kar čebel ne ubije, jih krepi,« je pri vse večjem številu zajedavcev v čebeljih družinah obramba ter hkrati poziv zoper pavšalno, predvsem preventivno rabo zdravil proti varozi pri tako imenovanem preventivnem zimskem zdravljenju. To namreč poskrbi, da spomladi v družinah skoraj ni varoj, kar pomeni, da se v družinah razvijajo troti, ki niso bili izpostavljeni pritisku zajedavcev in posledično naravni selekciji ter ob uspešni naravni prahi prenašajo svoj genetski potencial neodvisno od tega, ali so varojam kos ali ne.

Odkar so varoje prešle z azijske čebele na zahodno medonosno čebelo, je njihova prisotnost za družine novega gostitelja večinoma usodna, hkrati pa posredno povzroča neizmerno gospodarsko škodo. Kot zanimivost velja omeniti, da se v svetu pojavljajo populacije zahodne medonosne čebele, ki kljub okuženosti z varojami in posredno virusi preživijo z njim lastnimi prilagoditvenimi mehanizmi brez čebelarjevega posega. **Skrivnost uspešnega preživetja teh populacij je paradoksalno prav v odsotnosti čebelarjevega poseganja v smislu zdravljenja varoze.**

Brez zdravljenja preživijo seveda zgolj prilagojene družine, ki lahko svojo dedno zasnovo posredujejo dalje. Ta biološki proces je nekoč že opisal znani angleški naravoslovec Charles Darwin ter ga poimenoval »naravna selekcija« oziroma »preživetje najbolj prilagojenih«. Dokaz za izvrstno delovanje tega osnovnega principa – naravne odbire – je pravzaprav azijska čebela, ki je, podrejena procesu preživetja najbolj prilagojenih, postala kos zajedavcu varoji.

Rešitev uganke

Pametnemu čebelarju je povsem jasno, da uvoz in vnos, tudi znotraj države, domnevo »čudežnega orožja proti va-

rojam v matičnicah«, torej nakup »selecioniranih« matic, vzrejenih iz družin, odpornejših proti varojam, predvsem pa dobro oglaševanih (v severnoevropskih državah lahko beremo oglase, ki zagotavljajo: »več medu, manj varoj; varoakillerfaktor; smrtonosni ugriz ...«), ne bosta imela zelenega učinka. Prav nasprotno, z vnosom in uporabo tujih matic in posledično radikalnim siromašenjem genetske pestrosti je prihodnost tudi našega čebelarstva že vnaprej obsojena na neuspeh.

Narava – neizprosna, toda najboljša učiteljica

Princip naravne odbire pač ne deluje zgolj ob prilagajanju na boleznin in zajedavce, temveč celostno. Ker morajo čebelje družine uspešno preživeti tudi pod množico okoljskih vplivov in drugih eksternih dejavnikov, ki so manj predvidljivi in pogosto nihajo, imajo pomembno vlogo pri selekciji na vitalnost – preživetje – lokalne danosti, kot so podnebje, nadmorska višina, pašne razmere ...

S pridom velja izkoristiti že obstoječe prilagoditve naših čebel in podpirati nove procese prilagajanja, ki so jim izpostavljene naše čebele.

Z zdravljenjem čebel, ki se ravna po zgornjem škodnem, še dopustnem pragu prisotnosti zajedavca (po še dopustnem številu zajedavca, ki še ne povzroči znatnejših izgub), se lahko vsak čebelar vsaj deloma približa in posnema naravno selekcijo, ne da bi pri tem ogrozil preživetje svojih čebel. Tako lahko čebelar ciljano pripomore k odbiri lokalno prilagojenih čebel – čebel nekega krajevnega različka, odpornih proti varojam. Tudi zima je lahko čas za to.

Brez štetja pač ne gre

Prisotnost in številčnost zajedavca preverjamo s štetjem odpadlih varoj na standardiziranem, velikosti panja prilagojenem testnem vložku, ki mora biti, sicer odstranljiv, sestavni del sleherne podnice oz. panja, s katerim ravnamo kar najbolj preprosto, in sicer tako, da prezimujočih čebel ne vznemirjamo.

Spomladi v družinah skoraj ni varoj. V družinah se razvijajo troti, ki niso bili izpostavljeni varojam in posledično naravni selekciji. Ob uspešni naravni prahi prenašajo svoj genetski potencial neodvisno od tega, ali so varojam kos ali ne.

Če v štirih dneh na testnem vložku ne najdemo več kot dveh varoj (kar pomeni naravni odpad 0,5 varoje/dan), zimsko zdravljenje z oksalno kislino raje opustimo. Omejnjeni odpad do dve varoji v štirih dneh pomeni približno 250 varoj v družini. Takšnemu številu varoj bo pravilno zazimljena (suho, zračno, pred glodavci in pticami zaščiteno stojišče v prisojni zavetni legi), ustrezno zdravljena ter pravočasno in zadostno nakrmljena nezapažena družina z zadostnim številom zdravih zimskih čebel brez težav kos.

Teh preostalih varoj v družini pa se lahko skoraj »veselimo«, ker bodo naslednje leto pripomogle k pozitivni odbiri družin, odpornejših proti varojam.

Zimsko zatiranje varoj, opravljeno na slepo in povprek v vseh družinah, brez dejanske ugotovitve številčnosti okužbe s štetjem naravnega odpada, zmanjšuje družinam možnost prilagoditve na, za preživetje še dopustno, prisotnost zajedavca ter posledično poskrbi za to, da bodo v naslednji sezoni za praho matic na voljo tudi troti iz družin, ki so bistveno manj odporne proti varozi.

Izkoristimo varoje (v svoj prid)

Kot je tudi sicer pogosto, je pri okuženosti z varojami tako, da je številčnost zajedavca tista, ki ubija. Na varoje

bolje prilagojene družine bodo kljub znatnejšemu pritisku zajedavcev vzredile več plodnih, za praho sposobnih troto, ki bodo uspešno posredovali svojo genetsko zasnovo; troti iz slabše prilagojenih družin pa so načeloma prešibki za uspešno praho. Takšna, naravi zvesta izbira je zagotovo kažipot vsem resnim, strokovnim programom vzreje.

Trotovske (očetne) družine na desetih plameniščih Združenja za vzrejo na varoje odpornejših čebel, z izrecnim poudarkom na odpornosti čebel proti varojam, ohranjajo skrbniki ves čas na zgornjem škodnem, še dopustnem pragu prisotnosti zajedavca in ukrepajo le tedaj, ko je ta prekoračen.

Tudi na Čebelarskem inštitutu v Kirchhainu vsako leto, upoštevajoč prag še dopustne obremenjenosti posamezne družine z varojami, po potrebi ciljno zdravijo več kot 150 družin.

Kar jih ne ubije ...

V pretirani skrbi za preživetje in uspešno izzimatev ter iz strahu pred izgubo družin nikdar ne smemo zdraviti profilaktično – preventivno; najprej ugotovimo številčno obremenjenost – stopnjo okuženosti čebel z zajedavcem – s preverjanjem in štetjem naravnega odpada. Družina poleti preživi tudi z do 4 % okuženih (prizadetih) čebel, to so štiri varoje na 10 g čebel. Nikoli ne zdravimo na pamet; zdravimo le tedaj, ko je prekoračen še dopusten škodni prag prisotnosti zajedavca.

Kdor upošteva to osnovno načelo, odločilno pripomore k vzreji proti varojam odpornejših čebel. Odpornejše družine so namreč s svojim pozitivnim genetskim potencialom in vitalnejšimi troti ob naravni prahi vedno in povsod v prednosti. Ves čas pa se velja truditi za zmanjšanje uporabe sintetičnih akaricidov pri zdravljenju varoze.

V tem smislu lahko velja zgornje reklo tudi za čebele: kar ne ubija, krepí. V sodobnem načinu čebelarjenja z doslednim nadzorom naravnega odpada in pravočasnim ukrepanjem oz. neukrepanjem je večinoma uspeh preživetja zagotovljen že z enim samim poletnim apitehničnim ukrepom (pripiranje matice, odstranitev pokrite zalege itd.).

Vir: *Deutsches Bienen Journal*, št. 1, januar 2018.

Opozorilo Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete

Vztrajamo pri dejstvu, da je ob redni in ustrezni kontroli napadenosti družin tudi zimsko zatiranje varoj nujno opraviti ob preseganju praga škodljivosti varoj, ki ga imamo v Sloveniji. Pred prenosom zaključkov, navedenih v članku, na našo kranjsko čebelo, *Apis mellifera carnica*, bi bilo nujno preveriti in proučiti imunski status okuženosti z virusi v določenih posameznih izoliranih populacijah čebeljih družin. Raziskave namreč kažejo, da sta okuženost z virusi in napadenost čebel z varojami v medsebojni odvisnosti. Morebitne genske spremembe v zapisu odpornejših družin je mogoče spremljati v

kontroliranih pogojih vzreje, kakršne dosegajo na Čebelarskem inštitutu v Kirchhainu. Ob pregledu stanja na področju zatiranja varoj v Sloveniji opažamo, da ga čebelarji žal še vedno v večini primerov izvajajo brez ustreznega ugotavljanja stanja varoj v družinah. Glede na gostoto poseljenosti terena s čebelami in čebelnjaki ter neuspešno izvajanje diagnostike bi navedeni pristop Martina Gabela, izven kontroliranih pogojev vzreje raziskovalnih inštitucij, v splošni čebelarski praksi v Sloveniji lahko povzročil katastrofalne izgube čebel.

Mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med., VFNVI

S čim se dejansko prehranjujejo varoje

Toni Burnham (priredba Marko Borko, prevod Jure Šešet in Marko Borko)

Nedavno odkrije mladega dr. Samuela Ramseyja z Univerze v Marylandu glede varoj (*Varroa destructor*) predstavlja potencialno prelomnico v do sedaj uveljavljeni teoriji prehranjevanja varoj. Morda do sedaj nismo bili tako uspešni pri njihovem zatiranju, kot bi lahko bili, zaradi napačnih predstav, ki smo jih imeli zadnjih 40 let. Ramsey v spodnjem intervjuju o svojih raziskavah nakazuje, da se varoje ne hranijo s hemolimfo (»krvjo«) čebel, ampak zajedajo maščobno telo – del telesa, ki je ključen za funkcije, povezane s shranjevanjem in sproščanjem energije, ki jo čebele potrebujejo.

Kako je poseči v uveljavljeno znanje in biti sprejet z navdušenjem?

Kadar poveš ljudem, da nekaj, o čemer so bili dolgo prepričani, ne drži, pogosto zavzamejo obrambno držo, so užaljeni, ker postavljaš pod vprašaj njihovo prepričanje. Krasno je, če ljudje vidijo, da temelji prejšnjega zaključka niso bili preveč trdni.

Je bilo vprašanje prehranjevanja varoj dejansko kdaj raziskano? Ali so na podlagi poskusov prišli do napačnih zaključkov?

V 70. in 80. letih 20. stoletja so v Rusiji opravili več raziskav. Ne pozabite, da *Varroa destructor* izvira iz jugovzhodne Azije:

ko se je območje njene razširjenosti začelo širiti, se je pomikala skozi Kitajsko v Rusijo, ki sta bili prvi močno prizadeti območji. Zato je večina zgodnjih raziskav napisana v cirilici (kar je že samo po sebi ovira). V tedanjih raziskavah so uporabljali metode, ki so takrat veljale za dobre, ne dosega pa današnjih standardov. Raziskovalci so uporabljali stroncijev izotope in nekatere druge

stvari, ki jih pri takšnih poskusih raje ne uporabljamo, saj ne ostajajo v tkivih, kjer bi morali biti! Niso merili tistega, kar so mislili, da merijo. Med težavami, ki so se pojavile, pa je bilo tudi prevajanje.

Na podlagi teh spornih rezultatov so dejali: »Varoje se hranijo s hemolimfo.« Številni so videli samo to izjavo. Kadar je strokovni članek napisan v jeziku, iz katerega se ne prevaja velikokrat v angleščino, je včasih preveden (samo) povzetek: ta konkretni povzetek ni vseboval dovolj podrobnosti, iz katerih bi bilo mogoče razbrati, da uporabljene metode niso bile zanesljive. Na podlagi povzetka so ljudje začeli navajati odlomke iz članka, češ: »Varoje se hranijo s hemolimfo.« Pravzaprav ni nihče podvomil o tem, dokler se nismo tega podrobneje lotili Dennis van Engelsdorp, Allen Cohen, Jerry Hayes in jaz.

Allen Cohen, strokovnjak za prehrano žuželk, je bil tisti, ki je rekel: »Dvomim, da organizmi, ki se hitro razmnožujejo, lahko dobijo vse potrebno samo iz hemolimfe. Hemolimfo sestavlja v glavnem voda.« Pomislite: Varoja izloči jajčece, velikost katerega znaša več kot tretjino nje same. Jajčece je ogromno in ona to počne prav vsak dan. Če želite toliko biokemične energije vložiti v tako velikega potomca, potrebujete veliko zelo hranljive prehrane, ki je ne morete dobiti iz vira, ki vsebuje v glavnem vodo.

Upoštevana ni niti osmoregulacijska obremenitev – da pojasnim: Če bi spili veliko vode, bi lahko okrnili sposobnost svojega telesa, da jo izloči, zato bi vaše celice nabrekli in dejansko počile. Ne bi se mogle spopasti z naglim dotokom. Žuželke in pajkovci, ki se hranijo s stvarmi, ki vsebujejo v glavnem vodo, imajo prilagojene prebavne sisteme, ki jim omogočajo prebavljati, ne da bi jih razneslo. Varoje nimajo nobene izmed teh prilagoditev. Takšno je bilo moje opažanje. Allen Cohen je rekel: »Se mogoče prehranjujejo z mišicami? Se mogoče prehranjujejo z maščobnim telesom? Gotovo se prehranjujejo z nečim, kar ni hemolimfa.«

Dr. Samuel Ramsey

Seciran zadek čebele. Na sliki se vidi maščobno telo čebele.

Varoja, ki zajeda na trebušnem okrovu (sternit) zadka čebele.

Začel sem brskati po literaturi in ni bilo videti, da bi se kdo spraševal o tem! Motilo me je, da so vsi navajali odlomke iz preteklih strokovnih člankov, v katerih je pisalo: »Varoje se hranijo s hemolimfo.«, nihče pa ni navedel izvirnika. Raziskovalec bi moral navesti vir, iz katerega so podatki, ne pa nekoga, ki navaja nekoga drugega ...

Moral sem slediti nizu veliko let v preteklost. Potreboval sem več mesecev, da sem našel prvotni vir. Ko sem ga našel, sem spoznal: »V redu, nekaj bi bilo lahko na tem, saj s temi metodami ne prideš do zaključka, na katerega se opirajo vsi.«

Kako je napredovalo raziskovanje tega vprašanja in kaj vse ste morali odkriti?

Pri odločitvi za raziskovanje in razvozlanje tega vprašanja je pripomogla osebna okoliščina mojega očeta, ki sem mu kot znanstvenik pomagal pri njegovih težavah s protinom ter iskanju ustrezne diete. Odkril sem, da je protin povezan s purinskimi kristali (poimenovanje širše skupine molekul, v katero spada tudi gvanin), ki se nalagajo v sklepih, kar povzroča bolečino. Ta informacija me je spomnila na to, da varoje uporabljajo purine v svoji presnovi. Začel sem se spraševati, kateri prehranski vir je bogat s purini, da bi tako lahko posredno ugotovil, s čim se prehranjujejo varoje. Če ni hemolimfa, kaj potem je? Veliko stvari v čebelah ni hemolimfa. Na vrhu dietnega seznama za bolnike s protinom je navedeno, naj ne uživajo jeter. Pomislil sem, kje ima torej čebela jetra. Ekvivalent jeter v žuželkah je maščobno telo. S tem koščkom informacij se mi je sestavila povezava med gvaninom in maščobnim telesom. Maščobno telo je presunljiv telesni del, ki v žuželkah tvori gvanin.

Kaj vse je dobro vedeti o varojah?

Varoje so zelo pomembne, saj pripomorejo k vrsti negativnih učinkov na čebele: zgodnejši prehod v pašne čebele, zmanj-

šan uspeh prezimovanja, skrajšana življenjska doba, prenos virusov, težave s prebavili, zmožnost orientacije. Zdelo se mi je nenavadno, da bi v čebeli vse to povzročila izguba manjše količine hemolimfe. Ko se varoje zadržujejo na odraslih čebelah, so večino časa na mestih blizu maščobnega telesa, in to ni zgornji del oprsja, kot najpogosteje vidimo na fotografijah. Med raziskavo sem ugotovil, da so mesta, kjer so varoje priseseane, večinoma skrita očem. Na oprsju se zadržujejo le krajši čas svojega življenjskega cikla. Ta spoznanja so me privedla do novega zavedanja o varojah in kako pomembno je, da jih zatiramo in njihovo število v čebeljih družinah ohranjamo čim nižje.

Je odpornost proti varojam možna?

Ko se pogovarjamo o vzreji odpornih čebel, pomislim na evolucijsko »oboroževalno tekmo«. Potegnemo lahko vzporednico z razvojem odpornosti bakterij proti antibiotikom, kjer se bakterije lahko razmnožujejo zelo hitro in imajo posledično več možnosti genetske prilagoditve za odpornost proti antibiotikom. Težava je, da ljudje ne moremo tako hitro odkrivati novih vrst učinkovitih antibiotikov. Podobno je pri čebelah in varojah, kjer imajo slednje v enem letu lahko 9–14 zaporednih generacij, medtem ko čebele le eno, v kateri bo morda lahko izstopal gen za odpornost proti varojam. Pa še to možnost včasih onemogočimo s preprečitvijo rojenja, s čimer upočasnjujemo prilagoditev. Varoje so tako hitreje prilagodljive na spremembe.

Sam tudi ne verjamem v vzrejo odpornih čebel z metodo prepustitve čebel na milost in nemilost varojam, kjer se ohranijo le najodpornejše čebele. To se mi ne zdi dober pristop, saj imajo varoje prednost v prilagajanju pred čebelami. Zelo malo verjetno se mi zdi, da bi v naravi na takšen način lahko prišli do odpornih čebel brez pomoči laboratorijskega dela. Poleg tega velike izgube čebeljih družin čez zimo pomenijo tudi veliko izgubo genetske raznolikosti čebel. Hkrati pa tudi nisem prepričan, da je rešitev stalno zatiranje varoj. Količina kemije, ki se pri sedanjem načinu zatiranja vnaša v družine, ni trajnostna. Poiskati bomo morali boljše rešitve za znižanje vnosa kemije v čebelje družine in uporabiti različne načine zatiranja, da bomo v tej evolucijski »oboroževalni tekmi« zavirali razvoj odpornosti pri varojah in pospeševali razvoj odpornosti čebel.

Odločilno bi bilo, če bi lahko odkrili nekaj, kar bi zmotilo razmnoževalni cikel varoj, kar bi jih steriliziralo. Šle bi v celice, se skušale razmnoževati, vendar brez uspeha. Ali pa, če bi odkrili način, kako bi lahko zmotili prehranjevanje in presnovo varoj, da bi se nehale hraniti in bi zbolele in umrle. Vse to se sliši vnemirljivo, vendar je še vedno znanstvena fantastika, saj še ni razvito do te mere, da bi to lahko uporabljali. Poleg tega je tu še skrb zaradi zakona o nenameranih posledicah, ko je neka tehnologija še čisto nova in je treba preveriti z različnih zornih kotov, kako vse bi lahko vplivala na organizme.

Vir: www.beeeculture.com/downtown-new-hope-fight-varroa.

Prilagojenost medonosne čebele na varojo

Prevod in priredba Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

simon.golob@czs.si

Z razširitvijo po svetu so zajedavske pršice varoje (*Varroa destructor*) postale eden izmed glavnih problemov sodobnega čebelarstva. Njihova prisotnost je vzrok za izgube čebeljih družin ter tudi razlog za korenite spremembe v tehnologiji čebelarjenja. Po pojavu varoj je čebelarjenje postalo veliko zahtevnejša dejavnost, za katero je potrebnih več časa, sredstev in predvsem znanja.

Zmanjševanje števila varoj v čebelji družini je eno izmed najpomembnejših čebelarjevih opravil, potrebno pa bo, vse dokler se med medonosno čebelo in varojo ne vzpostavi stabilen odnos, pri katerem bodo čebelje družine na varoje prilagojene do te mere, da jih bodo same uspešno obvladovale. Danes večina populacij in ras medonosne čebele tega odnosa še ni vzpostavila, zato brez pomoči čebelarja družine ne preživijo. Kljub temu pa v svetu obstajajo nekatere populacije medonosnih čebel, ki so se na varoje prilagodile in zatiranje varoj s strani čebelarja ni potrebno.

Prilagojenost azijskih čebel

Varoje živijo v čebelji družini, razmnožujejo se v pokriti zalegi ter zajedajo zalego in odrasle čebele. Izvirajo iz vzhodne Azije, z območja, ki ga poseljuje azijska čebela (*Apis cerana*). Ta je zaradi dolgoletnega sobivanja na varoje prilagojena do te mere, da se varoje v družinah ne razvijejo do številčnosti, pri kateri bi jim čezmerno škodovala. Razlog za to je genetska prilagoditev čebel, zaradi katere te izražajo povečano čistilno in negovalno vedenje, imajo manj primerno zalego za razvoj varoj, živijo v manjših družinah in so bolj nagnjene k rojenju. Azijska čebela je tudi sposobna zaznati varoje na telesu in jo s sebe očistiti, pri tem pa ji pomagajo tudi druge delavke. Izražajo tudi povečano zaznavanje varoj v pokriti zalegi ter odkrivanje celic in odstranjevanje okužene zalege in varoj. Ker čebele intenzivno pregledujejo predvsem zalego delavk, se varoje v omejenem obsegu razmnožuje le v celicah troto-

Azijska čebela (*Apis cerana*)

vske zalege. Kljub temu da je azijska čebela na varoje prilagojena in zatiranje ni potrebno, pa ta vrsta čebel za čebelarjenje ni najprimernejša, saj je v primerjavi z evropsko medonosno čebelo agresivnejša, ima manjša gnezda, v katerih je manj čebel, posledično pa pridelava manj medu in drugih pridelkov.

Širjenje varoj v 20. stoletju

Varoje so se v prejšnjem stoletju s prevozi in prodajo čebel ter s stikom čebel ob ropu razširile po skoraj vseh območjih sveta. Tako jih danes najdemo povsod, kjer so prisotne čebele, izjema so le Avstralija ter nekateri otoki in izolirane lokacije. Na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja so se čez vzhodno Evropo in Balkanski polotok razširile tudi na območje Slovenije. Izgube čebeljih družin so pri rasah evropskih medonosnih čebel še predvsem velike, saj te v preteklosti niso imele stika s podobnimi pršicami in zato nanje niso ustrezno prilagojene. Medonosne čebele večinoma nimajo dovolj razvitih ustreznih čistilnih, negovalnih in drugih obrambnih mehanizmov, s katerimi bi same obvladovale število varoj.

Kljub temu pa v svetu obstajajo določene populacije in rase medonosnih čebel, ki so se na življenje z varojami prilagodile in se, kljub njihovi prisotnosti, uspešno razvijajo.

Populacije afriških čebel

Takšen primer so čebelje družine rase afriške čebele (*Apis mellifera scutellata*) in njihovi križanci v Afriki in Južni Ameriki. Izgube teh čebeljih družin zaradi varoj so zanemarljivo majhne, kar raziskovalci pripisujejo gensko pogojeni prilagojenosti afriških čebel na varoje. Te čebele izražajo več čistilnega in negovalnega vedenja, imajo krajši čas razvoja zalege, celice, v katerih je zalega, so manjše, velikost čebelje družine je manjša, razvoj družin je hiter, čebele pa so bolj nagnjene k rojenju in zapustitvi panja v primeru preobremenjenosti z boleznijo (rojenje v sili). Ker pridelajo majhne količine medu ter so znane po izjemno agresivnem vedenju, pa za čebelarjenje niso primerne.

Afriška čebela (*Apis mellifera scutellata*)

Populacija čebel v vzhodni Rusiji

V vzhodni Rusiji, kjer prihaja do naravnega stika med azijsko in medonosno čebelo, so varoje v družinah medonosnih čebel prisotne že vsaj od sredine 19. stoletja. Zaradi dolgotrajnega sobivanja so se tamkajšnje medonosne čebele med procesom naravne selekcije prilagodile na varoje, tako da se kljub njihovi prisotnosti uspešno razvijajo. Zaradi prilagojenosti na varoje so čebelje družine s tega območja pripeljali v ZDA, kjer so jih primerjali z lokalno populacijo čebel. Ugotovili so, da je zaradi povečanega čistilnega in negovalnega vedenja ter sprememb v zalegi razvoj varoj počasnejši, njihovo razmnoževanje pa zmanjšano za 50 %. S križanji so ugotovili, da se te lastnosti prenašajo tudi na potomce. S križanjem želijo združiti lastnosti visoke produktivnosti z lastnostmi odpornosti proti varojam.

Populacija čebel na otoku Gotland (Švedska)

V devetdesetih letih so na otoku v Baltskem morju izvedli poizkus, pri katerem so na otok naselili 150 čebeljih družin, pripeljanih z različnih območij Švedske. Po naselitvi družin v njih niso zatirali varoj ali vanje kako drugače posegali. Zaradi napadenosti z varojami je v prvih treh letih propadlo več kot 80 % vseh družin. Po treh letih od naselitve so se začele preživeti družine ponovno razvijati, povečala se je velikost čebeljih družin, posledično pa so nekatere izmed njih tudi ponovno rojile. Stopnja napadenosti z varojami se je zmanjšala, zmanjšal se je tudi delež čebeljih družin, ki so čez zimo propadle. Razvoj varoj v populaciji čebel z otoka Gotland je v primerjavi z drugimi čebeljimi družinami na Švedskem počasnejši za 82 %. S poskusom so dokazali, da so preživele in obstale le čebelje družine, katerih matice so nosilke genov za lastnosti odpornosti proti varojam. Razvoj varoj je počasnejši predvsem zaradi manjših čebeljih družin in manjšega obsega zalege. Predvidevajo tudi da se varoja manj uspešno razmnožuje, zaradi sprememb v zalegi, vendar pa tega še niso dokazali. S križanji so ugotovili, da se geni za večjo odpornost proti varojam prenašajo na potomce, saj imajo vsi potomci čebel z otoka manjši delež varoj, ne glede na to, ali so potomci po liniji matic ali troto. Ker je število čebel v družinah z otoka Gotland manjše, imajo te tudi za približno polovico manjše donose, zato za sodobno čebelarjenje niso primerne, sta pa smiselna njihovo

Podoben poskus v Sloveniji zaradi tveganj, ki jih predstavlja neizolirano okolje (otok Gotland je izoliran), ni priporočljiv. V Sloveniji sta v smislu večje odpornosti proti varojam smiselni in dopustni le vzreja in odbira kranjskih čebel, kakršni sta npr. opisani v članku dr. Ralpa Búchlerja (SČ št. 9, september 2018, str. 249). Prepovedan je tudi vnos čebeljih matic iz proti varojam odpornih populacij iz tujine, saj je pri nas dovoljeno čebelariti le s kranjsko čebelo.

vo križanje ter združevanje obeh pozitivnih lastnosti, večje odpornosti proti varojam in dobrega donosa.

Populacije čebel v Franciji

V devetdesetih letih so v Franciji začeli podoben projekt kot na Švedskem. Na dve izbrani lokaciji so naselili čebelje družine, ki vsaj tri leta niso bile tretirane proti varojam. Da bi zagotovili le prisotnost družin, ki niso bile tretirane, a so kljub temu preživele, so v prvi fazi izbirali le družine iz divjine in iz zapuščenih čebelnjakov, v drugi fazi pa so jih dopolnili še z družinami, ki preverjeno vsaj dve leti niso bile tretirane. V Avignon so naselili 52, v Le Mans pa 30 družin, v katerih niso zatirali varoj, niso preprečevali rojenja, posegi v panj pa so bili omejeni zgolj na točenje medu. V sedmih letih trajanja raziskave niso ugotovili razlik v zimskih izgubah med izbranimi čebeljimi družinami in med čebeljimi družinami v okolici, pri katerih so varoje zatirali. V primerjavi s temi družinami je bila napadenost izbranih čebeljih družin z varojami trikrat manjša. Zato sklepajo, da so čebele razvile gensko pogojene mehanizme, s katerimi preprečujejo čezmerno namnožitev varoj. Čebele delavke varoje v panju hitreje zaznajo ter jih odstranijo, opazili pa so tudi prisotnost čistilnega, vedenja čebel, pri katerem čebele odkrivajo zalego, iz nje odstranjujejo varoje in jim tako prekinajo cikel razmnoževanja. Zaradi teh prilagoditev čebelje družine preživijo brez zatiranja in brez pomoči čebelarja, a imajo v povprečju za polovico manjše donose medu ter izražajo agresivnejše vedenje.

Poskusi za zdaj še brez zadovoljivih rezultatov

S poskusi, kot sta bila na Švedskem in v Franciji, so dokazali, da so v običajnih populacijah prisotne čebelje matice, ki so nosilke genov za lastnosti, s katerimi izražajo odpornost proti varojam. Te čebele imajo bolj izraženo čistilno in negovalno vedenje, živijo v manjših družinah in so bolj nagnjene k rojenju. Dokazali so tudi, da je možno z intenzivno selekcijo čebeljih družin že v nekaj letih vzpostaviti populacijo čebel, ki so na varoje prilagodile do te mere, da zatiranje ni več potrebno. Kljub temu da so nekatere populacije medonosnih čebel že razvile določene lastnosti, ki jim omogočajo obvladovanje števila varoj, pa večina teh čebeljih družin kljub tej prilagoditvi za sodobno čebelarjenje ni primerna, saj imajo manjše donose medu, nekatere izmed njih pa so tudi agresivnejše.

Vira:

Locke, B. (2015): Natural Varroa mite-surviving *Apis mellifera* honeybee populations. *Apidologie* 47:467–482.

Kefuss, J., Vanpoucke, J., Bolt, M., Kefuss, C. (2015): Selection for resistance to *Varroa destructor* under commercial beekeeping conditions. *Journal of Apicultural Research*, 54:5, 563–576.

Medene pijače – pijače tisočerih cvetov

Franc Oder

info@cebelarstvo.com

Medene pijače imajo izredno bogato zgodovino. Medico so poznali že v daljni preteklosti in je verjetno najstarejša alkoholna pijača na svetu. Tudi naši predniki so bili priznani izdelovalci medic. Nekoč je bila to pijača le za bogate, kasneje pa so jo točili tudi po gostilnah in krčmah. Ponudba je bila odvisna od razvoja čebelarstva oz. od pridelave medu.

Konec 18. stoletja so medico postopoma izpodrinile cenejše pijače, predvsem vino, pivo in žgane pijače. Bogata dediščina je šla v pozabo tako temeljito, da je nastala zmeda celo pri poimenovanju posameznih medenih pijač, kar je žal, prisotno še danes. Poleg najstarejše medene pijače medicine poznamo še brezalkoholne medicine, medeno žganje, medeni liker, medeno pivo, pa tudi medeni kis. Najmlajša med medenimi pijačami je peneča medica.

Razvoj izdelave medenih pijač v Sloveniji v zadnjih dveh desetletjih

Na prehodu tisočletja se je pri nas že kar nekaj čebelarjev ukvarjalo z izdelavo medenih likerjev, pa tudi medicine, v glavnem po starih receptih. Na pobudo vodstva ČZDM je bila leta 2002 ustanovljena Sekcija izdelovalcev medenih pijač, ki je združila izdelovalce medenih pijač iz cele Slovenije. Na ustreznih tečajih, ki so jih vodili priznani strokovnjaki za vinarsko in žganjarsko stroko, smo spoznali teoretično in praktično potrebna enološka sredstva ter ustrezno opremo in tehnologijo izdelave medenih pijač. Kakovost svojih izdelkov smo preverjali na vsakoletnih ocenjevanjih medenih

Foto: Franc Podrižnik

Avtor članka pri izvajanju praktičnega tečaja Od medu do medicine

pijač. Nad doseženimi rezultati so bili nemalokrat presenečeni celo enologi – strokovni ocenjevalci medenih pijač.

Po večletnem druženju je padla ideja, da bi poizkusili narediti še penečo medico. Imeli smo srečo, da je bila med predavatelji tudi dobra poznavalka »šampanjske« metode izdelave penin, ki je bila pripravljena pripraviti ustrezna navodila in voditi tečaj za izdelavo peneče medicine. Pet čebelarjev se je odločilo za udeležbo na tečaju in po enem letu, leta 2005, smo v Mariboru imeli predstavitev prvih penečih medic. Kakovosten rezultat je bil presenečenje za udeležence tečaja, tako za našo voditeljico kot tudi za ocenjevalce.

Pijače tisočerih cvetov

Na grafu so prikazani osnovni postopki izdelave medenih pijač. Osnova za izdelavo medenih pijač je medena raztopina, ki jo pripravimo iz medu in vode. Zavedati se moramo, kakovostne medene pijače lahko izdelamo le s kakovostnimi sestavinami in sodobno tehnologijo. Izbira medu, kombinacije različnih sort ali letnikov medov, je odvisna od zelene arome. Koncentracija raztopljenega medu v medeni raztopini pa je odvisna od zelene količine sladkorjev in stopnje alkohola v določeni medeni pijači. V praksi porabimo za en liter medenih pijač od 300 g medu (za suhe medicine ali suhe peneče medicine) do 1000 g medu (za medena žganja ali medene likerje). Naš med v povprečju vsebuje 75 % sladkorjev. Za 1 vol% alkohola potrebujemo 17,7 g/l sladkorja. Če želimo izdelati suho penečo medico z 12 vol% alkohola in 20 g/l nepovretil sladkorjev, potrebujemo $12 \times 17,7 \text{ g/l} + 20 \text{ g/l} = (212 \text{ g} + 20 \text{ g}) = 232 \text{ g/l}$ sladkorjev oziroma 309 g medu za en liter medene raztopine.

Za en kilogram medu morajo čebele nabrati 3–4 kg medičine. Da zberejo to količino medičine, pa morajo obiskati 15–20 milijonov cvetov. Tako lahko ugotovimo, da morajo čebele za vsak kozarček medene pijače obiskati od 200.000 do 800.000 cvetov. Zato lahko medene pijače edine med pijačami imenujemo tudi pijače tisočerih cvetov.

Pregled izdelave medenih pijač

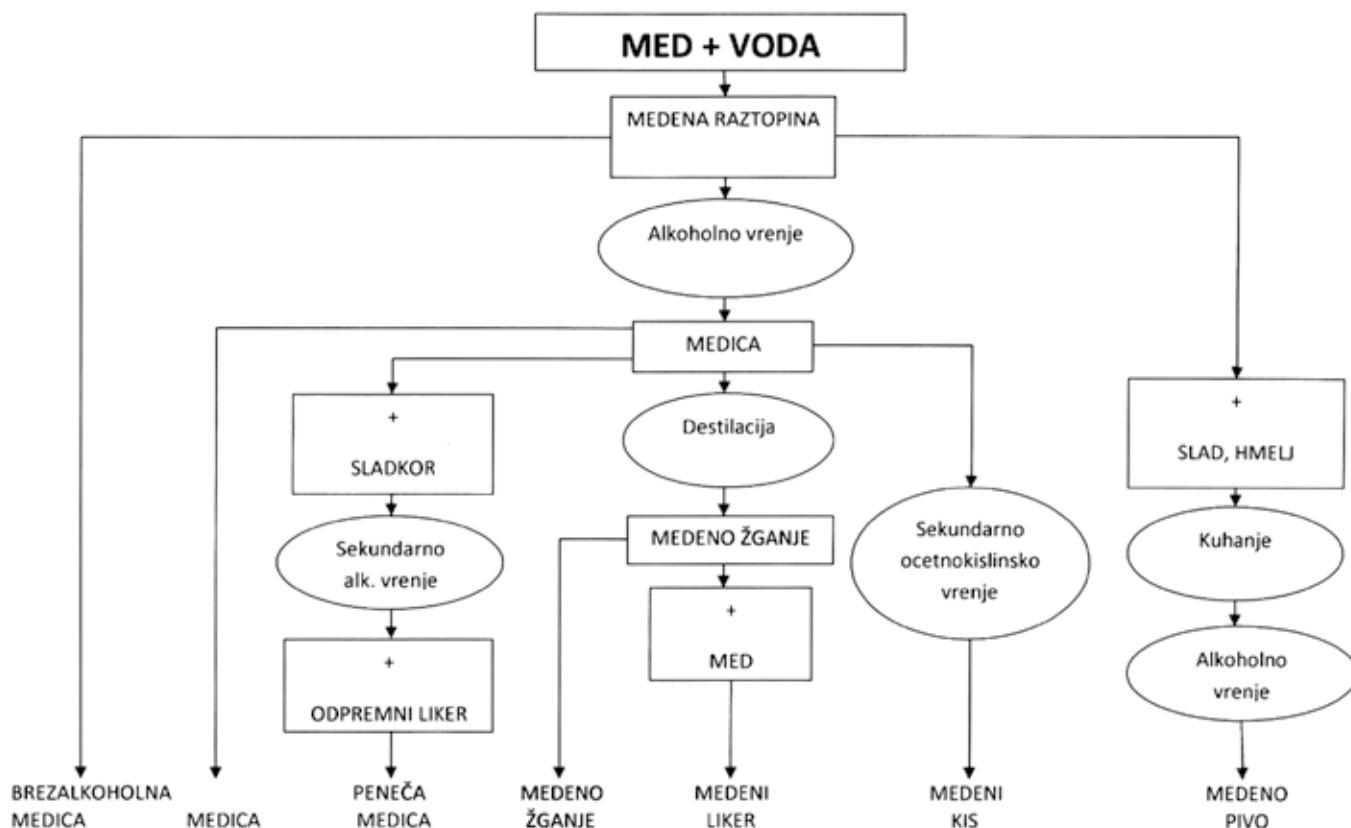
Podrobnejši opis izdelave posameznih medenih pijač bi presejal možnosti objave v SČ-ju, saj bi moral obsejati opis prostorov, opreme, enoloških sredstev, kletarjenja, čiščenja, bistrenja, filtriranja, zorenja, stekleničenja, analize, organoleptične ocene in priprave za promocijo in trženje. Najprepro-

Medica v nastajanju – alkoholno vrenje

Foto: Matevž Seibert

Graf: Osnovni postopki izdelave medenih pijač

stejša pot interesentov za izdelavo medenih pijač je udeležba na informativnem tečaju o medenih pijačah. Osnovna spoznanja nam olajšajo pravilnejšo odločitev za doseg želenega cilja. Ocenjujem, da danes naši čebelarji letno izdelajo približno 20.000 l medenih pijač in za to porabijo okoli 10 t medu. Te količine pa ne zadoščajo za primerno prepoznavnost na tržišču.

Nekoč so osnovo za medene pijače, medeno raztopino, krajši ali daljši čas prekuhali, tako zaradi zaščite kot tudi čiščenja – bistrenja. Iz različnih razlogov so medenim pijačam dodajali najrazličnejše začimbe in druge dodatke. S temi postopki so uničili bogate sestavine medu zaradi pregrevanja kot tudi izrazitost medenih arom zaradi najrazličnejših dodatkov.

Medeno žganje

Z uporabo sodobne tehnologije izdelave medenih pijač lahko predvsem pri medicah in penečih medicah ohranimo veliko koristnih sestavin medu tudi v medenih pijačah ter aromo izbranega sortnega medu ali različnih kombinacij. Aroma medenih pijač izpopolnimo le z dodatkom citronske kisline, s katerim nadomestimo primanjkljaj kislin v medu.

Brezalkoholna medica je bolj ali manj sladka medena raztopina, imenovana tudi medeni napitek. Običajno jo izdelamo v 50–60-% koncentraciji in jo moramo pasterizirati, da zagotovimo daljši rok uporabnosti. Primerno ohlajena, razredčena z vodo in obogatena z različnimi »dodatki« je osvežilna brezalkoholna pijača.

Medica je ena najstarejših alkoholnih pijač. Glede na količino nepovrtenih sladkorjev v medicah poznamo suhe, pol-sladke in sladke medice. Medice vsebujejo 9–15 vol% alkohola.

Medeno pivo je blaga alkoholna pijača s prijetnim okusom po medu in sladu. Za izdelavo potrebujemo med, slad, hmelj in vodo. Vsebuje 3,5–5 vol% alkohola.

Peneča medica je najmlajša med medenimi pijačami. Izdelana je po šampanjski meto-

Medeno pivo

di. Vsebuje 9,5–15 vol% alkohola in več kot tri bare tlaka. Ločimo suhe, polsuhe, polsladke in sladke peneče medice. Skrbna izdelava in bogastvo medenih arom uvrščata peneče medice med vrhunske pijače.

Medeni liker je žgana pijača, narejena z mešanjem medenega ali nevtralnega sadnega žganja z medom. Vsebuje 16–35 vol% alkohola in ima značilno medeno aromo.

Foto: MB

Medeni likerji

Medeno žganje je destilat medice. Z uporabo sodobne opreme za destilacijo in pripravo kakovostne osnove – suhe medice – dobimo medeno žganje z značilnimi medenimi aromami. Medeno žganje vsebuje 32–55 vol% alkohola.

Medeni kis – iz medu oz. medice lahko s pomočjo ocatnokislinskih bakterij izdelamo medeni kis. Tudi z izdelavo medenega kisa lahko popestrimo svojo ponudbo.

Foto: MB

Nagrjene medice in peneča medica Mednarodnega ocenjevanja Finger Lakes

Kakovostne slovenske medene pijače od leta 2016 dosegajo dobre ocene tudi na Mednarodnem vinskem ocenjevanju Finger Lakes (glej SČ št. 9, september 2016, str. 318). V letu 2017 so na tem ocenjevanju ponovno prejele priznanja medice in peneče medice: dvojno zlato je prejela Čebelarna Novak z medico iz gozdnega medu, srebro pa so prejeli Čebelarstvo Šibila za medeni barique – medico iz cvetličnega medu, Gregor Jere za penečo medico in medico iz cvetličnega medu. V letu 2018 so zlato priznanje prejeli Čebelarna Novak za medico ter Gregor Jere za penečo medico iz cvetličnega medu, srebro pa Gregor Jere za medico iz kostanjevega medu. Vsem naštetim čestitamo za vrhunski rezultat!

Uredništvo

Velika lesna čebela (*Xylocopa violacea*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Lesne čebele, ki merijo do dva centimetra in pol, so naše največje čebele. Po velikosti se jim približajo le največje matice nekaterih vrst čmrljev. V nasprotju z njimi so lesne čebele samotarke, a to ime je rahlo zavajajoče. Imajo namreč dolgo življenjsko dobo in samice, ki gnezdi v trohnečem lesu, dočkajo izleganje svojih potomcev in jih pogosto tudi hranijo. Večkrat mlade samice ostanejo v gnezdu svoje matere. Domnevno je to pot, ki vodi v razvoj družbenih skupnosti, kakršne so razvite pri čmrljih. Odrasli osebki prezimijo, zato jih lahko opazimo že v prvih toplih pomladanskih dneh, ko se pariyo, samice pa iščejo nova domovanja v starem lesu. Vanj si lahko z močnimi čeljustmi same stešejo rove, drugače kot večina drugih čebel, ki uporabljajo le obstoječe votlinice. Pri izbiri cvetov niso izbirčne, a imajo raje take z globokim cvetnim žrelom. Pelod prenašajo v golši skupaj z medicino, le delno na nogah. Od treh vrst lesnih

Foto: Andrej Gogala

čebel pri nas sta dve večji in ena manjša, le vrsta *X. violacea* pa je razširjena po vsej državi. Je črna, s temnimi krili, ki se modro svetijo. Samce prepoznamo po sivih dlakah na oprsju in po dveh rumenih predzadnjih členkih tipalk.

3. Poklukarjevi dnevi – napredek čebelarstva v zadnjega četrta stoletja je zavidljiv

Marjan Papež

marjan.papez@t-2.si

Nova znanja in spoznanja, ki jih je na začetku oktobra na 3. znanstvenem posvetu o čebelah in čebelarstvu – Poklukarjevih dnevih – predstavilo 22 referentov iz Slovenije in tujine, kažejo, da je in bo čebelarjenje v našem in širšem evropskem prostoru še zahtevnejše. Po eni strani zaradi podnebnih sprememb, po drugi zaradi novih boleznih in škodljivcev, po tretji spet zaradi vse bolj negotovih čebeljih paš.

Če k temu dodamo še pomanjkljiv posluš države za financiranje aplikativnih raziskav, bo treba še marsikaj postoriti, da bo čebelarstvo izpolnjevalo enega ali oba od glavnih motivov za dejavnost. Da bo v primeru ljubiteljstva čebelarjenje privlačno, v primeru gospodarske dejavnosti pa tudi donosno. Še bolje pa oboje skupaj.

Referenti so svoje izsledke predstavili v štirih sklopih. V prvem so se ozrli v čebelarstvo zgodovino, kjer se je **Marjan Papež** dotaknil pomembnega dokumenta – predloga razvojnega projekta »**Obnova in razvoj slovenskega čebelarstva**«, ki je v veliki meri botroval dinamičnemu razvoju čebelarstva v zadnjega četrta stoletja.

O promociji čebelarstva sta govorila prispevka dr. **Petra Kozmusa** o svetovnem dnevu čebel in **Mateja Mandlja** o hiši kranjske čebele v Višnji Gori. Možnosti prenosa znanj v prakso skozi novoustanovljeno Slovensko čebelarstvo akademijo je predstavila **Damjana Grobelšek**.

Da je sedaj čebelarstvo brez dvoma del kmetijstva (kar pred dobrimi petindvajsetimi leti ni bilo), je dokazala pred-

stavitev **Darje Šolar**, mlade prevzemnice čebelarstva, ki je dejavnost razširila ob sofinanciranju s sred-

stvi skupne kmetijske politike. **Mojca Korošec** je predstavila izsledke o zaznavi arom medu med mladimi potrošniki, o ugotavljanju parametrov kakovosti medu je spregovoril **Matjaž Deželak**, o pridobivanju matičnega mlečka sočasno ob vzreji matic pa **Špela Zarnik**.

Del posveta se je nanašal tudi na čmrle in druge divje oprasovalce, o katerih sta govorila **Danilo Bevk** in **Anton Gradišek**.

Med tujimi referati naj izpostavimo prispevek **Cecilie Coste** o selekciji čebel na odpornost proti varojam, praktične preskuse zdravil proti varojam, ki jih je predstavil **Jorge Rivera Gomis**, in prispevek **Irfana Kandemirja** na temo turškega čebelarstva. **Giovanni Formato** je predstavil mednarodni projekt BPractices in dobro čebelarstvo prakso, **Marco Pietropaoli** pa je govoril o sladkorju v prahu kot novem mediju za diagnostiko čebeljih virusov.

Zadnji sklop predavanj se je nanašal na zdravstveno varstvo čebel. **Ivan Toplak** in **Laura Šimenc** sta govorila o virusih, **Lucija Žvokelj** o prisotnosti praživali pri čebelah, **Jerica Vreček Šulgaj** pa o hudi gnilobi čebelje zalege.

V petek, 5. 10. 2018, smo v sklopu Poklukarjevih dnevov izvedli **ekskurzijo na Veterinarsko fakulteto Univerze v Zagrebu**. Gostila nas je **Ivana Tlak Gajger**, predstojnica Zavoda za biologijo i bolezni riba i pčela. Predstavili smo skupna sodelovanja Slovenije in Hrvaške v zadnjih letih.

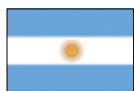
Posvet, ki sta ga organizirala Slovensko akademsko čebelarstvo društvo (SAČD) in Kmetijski inštitut Slovenije, je pritegnil okrog 80 slušateljev, ki so z zanimivimi razpravami po referatih pomembno obogatili posvet.

Foto: Marjan Papež

Novice iz sveta

Argentina

Dr. Sandra Medici z univerze v Mar del Platiju je sporočila novinarjem, da je letos našla v medu, ki so ga nabirale čebele na površinah z intenzivnim kmetijstvom, kar 90 % vzorcev medu, onesnaženih s pesticidi. Šlo je za kmetijska območja v provincah Santa Fe, Córdoba, La Rioja, Formosa, Entre Ríos, Corrientes, Buenos Aires, Río Negro in Neuquén. Eden od najpogostejših pesticidov, najdenih v medu, je bil endosulfan, snov, ki so jo že leta 2012 prepovedali, a se je izjemoma uporabljala še pet let in je znana po tem, da ne škoduje samo čebelam, ampak tudi ljudem. Trenutno najdeni ostanki v medu ne presegajo zgornjih mej, ki veljajo za EU, vendar se jim nevarno bližajo. Zato omenjena raziskovalka poziva državne organe, naj storijo nekaj za zaščito čebel v provincah z najintenzivnejšim kmetijstvom, sicer bo prišlo do velikega pomora čebel. Že letos sporočajo čebelarji v provincah Buenos Aires, Córdoba in Santa Fe, da so našli pred panji veliko mrtvih čebel, še več pa se jih ni vrnilo s paše, kar je povzročilo oslabele čebeljih družin za 50 do 90 %.

Prevedel in priredil Franc Šivic.

Vir:

Cañas, S.: Estudio en Argentina: 90% de las colmenas ubicadas en zonas agroindustriales presentan contaminación por agroquímicos, *Api Cultura Iberica*, 2018.

Belgija

Belgijski čebelarji poročajo, da so se letos poleti zelo hitro razširili azijski sršeni. Gnezda sršenov so našli na različnih lokacijah, in sicer v lesenih poslopjih, drvarnicah, na podstrešjih, pod napušči streh, v gostem grmovju in celo v umetniškem ateljeju. Osrednji del gnezda si sršeni zgradijo v velikosti nogometne žoge, nato pa ga nad njim razširijo do premera metra in pol s sekundarnimi manjšimi gnezdi z ločnimi vhodi. V enem izmed gnezd, ki je bilo odkrito, so našli 77 odraslih sršenov delavk, 440 bub, 367 ličink in 185 celic z jajčki. Ker so bili prepozni, matice niso našli. Ta je po mnenju dr. Daniela Laurina iz Italije že zapustila osnovno gnezdo skupaj z nekaj delavkami in si nato zgradila novo gnezdo. V Belgiji ob odkritju gnezd za uničenje poskrbi posebej izšolana skupina gasilcev. Ta je tudi ustrezno zaščitena, saj so ugotovili, da čebelarstva obleka ne nudi zadostne zaščite pred azijskim sršenom. Čebelarji lahko pomagajo pri uničevanju osjih gnezd, ki jih je bilo minulo poletje izjemno veliko, medtem ko pri uničevanju gnezd azijskega sršena ne morejo sodelovati.

Foto: internet

Prevedel in priredil Brane Borštnik.

Vir: www.honeybeevalley.eu.

Čebelarjeva opravila v decembru

dr. Stanislav Kapun - Vaneča

kapunstanislav@gmail.com

V mesecu decembru čebelar nima pretiranega dela s čebelami. Njegovo delo je predvsem preverjanje stanja okoli stojišča, odstranjevanje snega iz žrel in predvsem kontrola zapiral na žrelu, če jih glodavci niso odstranili. Ima pa čebelar kar precej dela s pripravami na novo sezono. V Čebelarstvu Kapun v mesecu decembru damo največ poudarka na naslednja opravila.

Priprava satnikov

Kot prvo najprej prekuhamo in razkužimo že uporabljene satnike. V alfi (kotlu) pripravimo vrelo vodo in potaplja-

mo satnike s starim satovjem, da se vosek loči od primesi. Vosek zaradi manjše specifične teže ostane na površini, primesi pa se izločijo kot usedlina. Prednost tega sistema je v tem, da žica ostane nepoškodovana in jo ponovno uporabimo za vtiranje satnic. Z zidarsko ponvijo pobere vosek in ga preko cedila precedimo v posodo. Prav je, da v posodo nalijemo do enega centimetra višine vodo. S tem namreč preprečimo sprijemanje voska in primesi z dnom posode. Po enem dnevu se vosek strdi in ga odstranimo iz posode. Od čistosti voska je odvisno, ali ga bomo ponovno prekuhali. Po navadi se na spodnji strani izločijo primesi, ki jih moramo odstraniti.

Naša druga metoda pa je, da izrežemo satovje iz satnikov in damo voščine v predelavo. Slabost te metode je, da izrežemo tudi žico, ki jo moramo ponovno napeljati v satnike.

Satnike je treba v obeh primerih razkužiti. To naredimo s pomočjo sode, ki ga skrajšamo na $\frac{3}{4}$ višine, pripravimo železno stojalo, v katero lahko postavimo navzkrižno do 18

SLOVENSKI ČEBELAR

CXX. LETNIK – LETO 2018

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped.

Arh Ivanšek, Marija:	Ocena čebelarstva pasne sezone 2018.....	310
Krema v kozarcu s cvetnim prahom, malinami in akacijevim medom.....		21
Čebele – dobre kot kruh.....		163
Praženec s proseno kašo, slanino, porom in lipovim medom.....		288
Medene rezine z bučnimi semeni.....		339
Auguštin, Vlado:		
Vzroki za vlago v panju.....		8
Na kongresu Beecome tudi o ponaredkih voska.....		118
Pregledno o apitehničnih ukrepih.....		50
Posvet »Ekološko kmetovanje za bolj zdravo življenje«.....		155
Najpreprosteje do lastnih matic po Rauchfussovi metodi.....		188
Skrb za čebele pozimi.....		312
Babič, Viktorija in Martin Kolenc:		
Mednarodni projekt Med-o-Vita.....		52
Berg, Stefan:		
S pomočjo drona v lov na trote.....		216
Bevk, Danilo:		
Uvodnik.....		177
Bizjak, Andreja:		
Sankcije kršitev v povezavi s hudo gnilobo.....		76
Borko, Marko:		
Čebelnjak kranjske čebele in park medovitih rastlin v Višnji Gori.....		183
Slovenski čebelar in Čebelarški terminološki slovar praznovala okroglo obletnico.....		185
Travniška kreacija svetovni dan čebel na Dovškem.....		226
Promocija slovenskega čebelarstva ob svetovnem dnevu čebel.....		227
Kopirali slovenski paviljon Čebelji svet.....		227
Slovensko je biti čebelar – tudi v Belgiji.....		227
Zmaga proti nepoštenemu označevanju porekla.....		244
Prvi praporščak ČZS Matej Blejec častni občan občine Mengeš.....		291
Čebelarstva zveza Slovenije in predsednik Boštjan Noč prejela prestižno nagrado kristalni Triglav 2018.....		325
Komunikacijske dejavnosti ob prvi obeležitvi svetovnega dne čebel.....		326
Borko, Marko in Franc Šivic:		
Novice iz sveta.....		17
Borštnik, Brane:		
Vetrolom – hud udarec tudi za čebele in čebelarje.....		47
Dobro sodelovanje čebelarjev ob izbruhu hude gnilobe.....		84
Krmljenje čebel s sladkorno raztopino v plastenkah.....		247
Bozovičar, Aleš:		
Sestavljanje in žičenje satnikov ter vtiranje satnic.....		41
AŽ-panj v čebelarstvu muzeju na Slovaškem.....		93
Uvodnik.....		305
Božič, Slavica:		
Nova medena kraljica je Valentina Marinič iz Prlekije.....		287
Brus, Robert:		
Izjemna medovita drevesa na Slovenskem (II. del).....		13
Bubnič, Jernej:		
Mali panjski hrošč v Italiji.....		309
Büchler, Ralph:		
Desetkanje varoj s pomočjo vzreje.....		249
Burnham, Toni:		
S čim se dejansko prehranjujejo varoje.....		342
Buzeti, Janja:		
Medena pravljica na Društvu paraplegikov Prekmurja in Prlekije.....		292
Čebelarstva zveza Bele krajine:		
Praznovanje 10-letnice delovanja Čebelarstva zveze Bele krajine.....		21
Čebelarstva zveza Slovenije:		
Odzivi na razglasitev svetovnega dne čebel.....		37
Aleš Bozovičar – novi opazovalec medenja.....		167
Odprt učni čebelnjak, prilagojen osebam na invalidskih vozičkih.....		186
Čebelarstvo društvo Krka in Zagradec:		
110 let Čebelarstva društva Krka in Zagradec.....		20
Čebelarstvo društvo Rakek in Čebelarstvo Žerjav:		
V spomin Cirilu Vidrihu (18. 9. 1931–31. 10. 2017).....		62
Čuš, Franci:		
Čebelarji ČD Sveti Jurij ob Ščavnici na strokovni ekskurziji pri inž. Ulzu v Avstriji.....		19
Dolgan, Franko:		
Čebelarstvo društvo Pivka – prvih 20 let.....		126
Evropski parlament		
Nagrada državljani Evrope Čebelarstva zvezi Slovenije.....		225
Fajdiga, Vladimir:		
Protein royalactin ne odloča o razvoju ličinke v matico.....		11
V iskanju zdravila za hudo gnilobo.....		88
Čebelarstva nova oblačila ali polemčno o čebelah in čebelarjenju.....		148
Novice iz sveta.....		159
Fale, Ivan:		
Čebelarstva družina Gornji Grad praznovala 110-letnico.....		51
Gabel, Martin:		
Narava – neizprosna učiteljica v boju z varojami.....		340

Gabel, Martin, Aleksandar Uzunov in Ralph Büchler:

Stalno obvladovanje varoj z apitehničnimi ukrepi..... 211

Garrido, Claudia:

Varoja ni enaka varoji 253

Gogala, Andrej:

Dvobarvna peščinarka (*Andrena bicolor*) 49
 Dvobarvna dišavka (*Osmia bicolor*) 122
 Grintovčanka (*Halictus scabiosae*) 160
 Obrobljena brazdarka (*Lasioglossum marginatum*) 194
 Zlata dolgorožka (*Eucera chrysopyga*) 218
 Graeffejeva opnarka (*Colletes graeffei*) 254
 Vratičeva opnarka (*Colletes fodiens*) 282
 Križarska lisarka (*Epeolus cruciger*) 313
 Velika lesna čebela (*Xylocopa violacea*) 348

Golob, Simon:

Simon Golob – novi svetovalec JSSČ, specialist za tehnologijo čebelarjenja.....167
 Pomen dolgoživih zimskih čebel 279
 Prilagojenost medonosne čebele na varojo..... 344

Gorenšek, Mira:

Čebelarji na Češkem in Poljskem..... 228

Gramc, Aleš:

Ni sramota imeti hudo gnilobo, sramota je ne dovoliti ali se izmikati veterinarjem pri pregledu čebelnjaka..... 88

Gregorc, Aleš:

Analize odmiranja čebeljih družin in pristop k učinkovitemu zatiranju varoj..... 114

Gregori, Janez:

Dobra praksa obvladovanja hude gnilobe 82
 Kaj so nekoč v čebelarških knjigah pisali o hudi gnilobi čebelje zalege..... 86
 Kako nam služi Čebelarški terminološki slovar 222
 Leopold Debevec in njegovo mesto v slovenskem čebelarstvu 284

Holy, Igor:

Kumafos ne, kumafos da 119

Hrovatin, Breda:

Območja z omejitvami zaradi hude gnilobe na dan 1. 2. 2018..... 79

Intihar, Urška:

Palačinke, palačinke, palačinke! 53

Jedlovčnik, Norbert:

Enominutni molk slovenskih čebelarjev v spomin na zaslužna, nepozabna, čudovita humanista in čebelarska velikana..... 363

Jenček, Vladimir:

Spomini Vladimira Jenčka – prvega predsednika ČD Pivka.....127

Jenčič, Vlasta in Metka Pislak Ocepek:

Pravilna raba nekaterih izrazov 4
 Ukrepi za zgodnje odkrivanje malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*)..... 307

Jenko Rogelj, Mira:

Uvodnik 209

Jurić, Alenka:

Sanacija žarišča pri hudi gnilobi čebelje zalege – sodelovanje med veterinarji in čebelarji 74
 Sanacija območja pri hudi gnilobi čebelje zalege 77

Kandolf Borovšak, Andreja:

Dan apiterapije v Mariboru 14
 Poročilo o rezultatih interne kontrole kakovosti in varnosti slovenskega medu 43
 Čebelar je produktno odgovoren za svoj izdelek!..... 89
 Karakterizacija čebeljih pridelkov, 1. del 121
 Na čebelarstem kongresu Beecome o ponaredkih medu.....152
 Karakterizacija čebeljih pridelkov, 2. del 158
 Na naših policah ponarejen med 230
 Čebelar produktno odgovoren za svoj pridelek..... 246

Kandolf Borovšak, Andreja in Tanja Magdič:

Za čebelarje možna registracija novih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji..... 231

Kapun, Stanislav:

Čebelarjeva opravila v januarju 18
 Čebelarjeva opravila v februarju 49
 Čebelarjeva opravila v marcu 90
 Čebelarjeva opravila v aprilu 124
 Čebelarjeva opravila v maju 161
 Čebelarjeva opravila v juniju 195
 Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu..... 223
 Čebelarjeva opravila v septembru..... 255
 Čebelarjeva opravila v oktobru..... 285
 Čebelarjeva opravila v novembru..... 319
 Čebelarjeva opravila v decembru 350

Kebe, Janez:

Nov košček v mozaiku večstoletne tradicije čebelarjenja v naših krajih 48

Klarendič, Maja, Maja Kojović in Mojca Kirbiš:

Ali čebelarji redkeje zbolijo za Parkinsonovo boleznijo? 92

Klemenčič Štrukelj, Nataša:

Posejali in posadili sončnice..... 229

Kojović, Maja:

Vprašalnik Čebelarji in Parkinsonova bolezen..... 230

Kolar, Anton:

70 let Čebelarskega društva Loče 258

Kozmus, Peter:

Raziskava o učinkovitosti hmeljnih pripravkov za ekološko zatiranje varoj 215

Kramar, Martin:

Čebelarsko društvo Slivnica marljivo kot čebele 289

Levstek, Matej:

Čebelarjeva delovna postaja 219

Lilek, Nataša:

Dobili smo štiri državne prvake v senzoričnih lastnostih medu..... 22
 Poimenovanje »Slovenski med« dovoljeno le za uporabnike SMGO 93
 Ostanke akaricidov v čebeljih pridelkih..... 156

Karakterizacija čebeljih pridelkov, III. del.....	190	Pislak Ocepek, Metka:	
Čebelarstva razstava v državnem zboru.....	183	Uvodnik.....	65
Predsednik RS Borut Pahor obiskal Čebelarstvo center Slovenije.....	198	Poročilo o opravljenem delu na področju hude gnilobe v letu 2018.....	187
ČZS podarila slovenski čebeljak zamejskemu čebelarstvu v Trstu.....	198	Pislak Ocepek, Metka in Lucija Žvokelj:	
Čebelarji na festivalu Brda in vino.....	199	Huda gniloba čebelje zalege v Sloveniji.....	81
Uvodnik.....	241	Planinc, Ivo:	
Lovrič, Blaž:		Izobraževanje čebelarjev o boleznih čebelje družine.....	80
1. in 3. mesto na mednarodnem tekmovanju v Franciji.....	260	Plohl, Klavdija in drugi:	
Magdič, Tanja:		Matični mleček – možnosti za zunanjo uporabo.....	9
Tekmovanje mladih čebelarjev in predstavitev kakovostnih shem medu v Krškem..... IV (priloga 6/2018)		Podgoršek, Peter, Eva Cukjati, Maja Smodiš Škerl in Janez Prešern:	
Pomen trženja za uspešno prodajo.....	243	Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2017.....	248
Prodaja čebeljih pridelkov in izstavitev računa.....	280	Pogačar, Leopold:	
Pomoč in zagon dejavnosti za mlade kmete.....	281	Prva obeležitev svetovnega dne čebel v Žirovnici.....	143
Ne prodajajmo medu slovenskega porekla pod povprečno ceno tujega medu!.....	314	Porenta, Tita:	
Mandelj, Matej:		Predstavitev knjige Veliki ljudje slovenskega čebelarstva in odprtje razstave Anton Janša v luči 20. maja, svetovnega dne čebel.....	225
2. festival čebelarstva pesmi Lukovica 2017.....	23	Požeznik, Janko:	
Medved, Maks:		Protistresni in apiterapijski center – čebeljak za gasilce.....	259
Bodo slovenske čebele še opraševale naša polja?.....	152	Preinfalk, Borut:	
Mesar, Stane:		Uvodnik.....	33
Planinski roj čebel na vrhu Blegoša.....	259	Radinja, Nuša:	
Metelko, Miha:		Uvodnik.....	273
Kateri med je boljši.....	245	Ratiznojnik, Mateja:	
Noč, Boštjan:		Preventivni ukrepi za preprečevanje širjenja bolezni..... II (priloga 3/2018)	
Uvodnik.....	1	Ratiznojnik, Mateja in Metka Pislak Ocepek:	
Huda gniloba lahko doleti vsakogar.....	79	Jesensko zatiranje varoj pri čebelah.....	277
Uvodnik.....	141	Reš, Mateja:	
Omejitev uporabe neonicotinoidov na prostem v EU.....	182	Energijske sončnične kroglice.....	261
Slovenski čebeljak postavljen pred OZN v New Yorku.....	227	Pomen hladno stiskanega sončničnega olja.....	294
Novak, Marijan:		Rot, Mojca:	
V Brodeh odprli Učno pot kranjske sivke.....	290	Kakšno je zdravstveno stanje kostanjevih sestojev po vnosu parazitoida kostanjeve šiškarice.....	111
Občina Ivančna Gorica		Rozman, Franci:	
Slovesno odkritje obeležja kranjski čebeli v Višnji Gori.....	183	115-letnica organiziranega delovanja čebelarjev iz Šenčurja.....	257
Oder, Franc:		Samec, Tomaž:	
Uvodnik.....	337	Ohranjanje kranjske čebele.....	163
Medene pijače – pijače tisočerih cvetov.....	346	Propolis zelo dovzeten za onesnaženje z akaricidi.....	193
Papež, Marjan:		Po strokovni razpravi o čistosti kranjske čebele – odbira v vsakem čebeljaku in pri vzrejalcih.....	217
3. Poklukarjevi dnevi – napredek čebelarstva v zadnjega četrta stoletja je zavirljiv.....	349	Zakaj obiskati sejem AGRA 2018 v Gornji Radgoni.....	229
Paska Selić, Elizabeta:		Predstavitev čebelarjev na sejmu AGRA v Gornji Radgoni 2018.....	293
Kvašeni mafini z medom in praženimi bučnicami.....	228	Strokovna ekskurzija svetovalne službe v Pomurje.....	355
Pavlin, Mirko:		Schaer, Burkhard:	
Čebelarstvo – rdeča nit mojega življenja.....	315	Kaj lahko strateški marketing naredi za dvig prodaje in dodane vrednosti.....	317
Kako smo ustanovili Klub dolenjskih in belokranjskih čebelarjev ter ohranili spomin na Petra Pavla Glavarja, velikana slovenskega čebelarstva.....	323		
Perčič Poklukar, Tanja:			
Poklon Franu Lakmayerju – odkritje spomenika.....	290		

Senič, Lidija:

Prihod delegacije iz New Yorka	36
Počastitev razglasitve svetovnega dne čebel v predsedniški palači	36
Dogodki ob obeležitvi prvega svetovnega dne čebel.....	179
Angela Merkel o čebelah kot ogroženi vrsti	182
Boštjan Noč prejel državno odlikovanje, medaljo za zasluge.....	185

Seražin, Boris:

Stanje na trgu medu, kot ga vidimo profesionalni čebelarji	315
--	-----

Sosič, Barbara:

Kjer so čebele doma – razstava Slovenskega etnografskega muzeja, junij 2018–junij 2019	289
--	-----

Slovenska tiskovna agencija

Kmetijski ministri na mednarodni konferenci sprejeli politične zaveze za ohranitev čebel v svetu.....	181
Poudarki kmetijskih ministrov v skupni deklaraciji.....	181

Skerbiš, Suzana in Vida Lešnik:

Splošno o hudi gnilobi – klinični znaki in prepoznavanje boleznih.....	68
--	----

Skumavec, Jože:

Robinija, ne akacija	113
----------------------------	-----

Smodiš Škerl, Maja:

BPRACTICES, nove prakse za trajnostno čebelarstvo	116
Kombinacija neonikotoidnih insekticidov in slabe prehrane usodno ogroža zdravje čebel.....	117

Šivic, Franc:

Je zatiranje varoj z visokimi frekvencami zvoka učinkovito?	3
Čebelarstvo, ki si ga je vredno ogledati	16
Medenje bora	45
Novice iz sveta	46
Novice iz sveta	90
Uvodnik	109
Novice iz sveta	195
Novice iz sveta	254
Novice iz sveta	283
Razvoj turističnih učnih čebelarstev v Italiji	286
Novice iz sveta	318

Šivic, Franc in Brane Borštnik:

Novice iz sveta	350
-----------------------	-----

Šteblaj, Rok Janez in Marko Borko:

Novice iz sveta	221
-----------------------	-----

The Animal and Plant Health Agency:

Huda gniloba čebelje zalege (ameriška gniloba)	I (priloga 3/2018)
--	--------------------

Tomec, Anton:

Peter Pavel Glavar <i>et al.</i> : Čebelarska pisna zapuščina Petra Pavla Glavarja	123
Predstavitev Glavarjeve čebelarske pisne zapuščine in praznovanje 85. obletnice ustanovitve Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja	197

Toplak, Ivan:

Virusi – varoja – čebela: usodna kombinacija	5
--	---

Univerza Hohenheim:

Univerza Hohenheim opozarja na nekontrolirano uporabo litijevega klorida.....	89
---	----

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin in Nacionalni veterinarski inštitut:

Protokol o medsebojnem obveščanju Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin in Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete ob prijavi pomora čebel.....	118
---	-----

Upravni odbor Čebelarske zveze Slovenije:

Priporočilo Upravnega odbora Čebelarske zveze Slovenije.....	314
--	-----

Uredništvo:

Varoj ni, varoje so	275
---------------------------	-----

Vencelj, Janez:

Dan medu v Murski Soboti.....	53
Čebelarska zveza prejemnica prestižne nagrade naša Slovenija 2017.....	226
90 let Čebelarskega društva Mlinšek Velenje.....	352
120 let Čebelarskega društva Križevci pri Ljutomeru	353

Verner, Jože:

Svečano odprtje društvenih prostorov Čebelarskega društva Šalovci.....	352
--	-----

Veterinarji za zdravstveno varstvo čebel na VF NVI::

Opozorilo proti nenadzorovani uporabi litijevega klorida	89
--	----

Vogel, Rudi:

Na Uršlji gori postavili najvišje ležeči slovenski čebelnjak.....	259
---	-----

Vogrincič, Karl:

Mednarodna konferenca o apiterapiji	15
---	----

Vraničar Novak, Anita:

Ravnanje ob sumu na hudo gnilobo čebelje zalege	72
---	----

Ziegelmann, Bettina, Elisabeth Abele, Stefan Hannus, Michaela

Beitzinger, Stefan Berg in Peter Rosenkranz:

Litijev klorid – novo učinkovito zdravilo za zdravljenje varoze?.....	40
---	----

Zupančič, Mitja in Andreja Kandolf Borovšak:

Dobre prakse ekološkega čebelarjenja na Tirolskem	153
---	-----

Žižek, Anton:

Sipalnik čebelarja Slavka Štandekerja iz Lenarta.....	220
---	-----

Žvokelj, Lucija, Jerica Vreček Šulgaj in Metka Pislak Ocepek:

Bičkarji rodu <i>Crithidia</i> , manj znani zajedavci čebel	39
---	----

Žugelj, Alenka in Jerica Vreček Šulgaj:

Povzročitelj in laboratorijska diagnostika hude gnilobe čebelje zalege	70
--	----

Na spodnji strani prekuhanih voščin se kot usedlina izločijo primesi, ki jih moramo odstraniti.

satnikov, ki jih potapljamo v raztopino vode s kalijevim lugom. Torej v pribl. 120 l vrele vode vsipljemo 3 kg kalijevega luga, počakamo, da se raztopi, in nato nekaj minut pustimo satnike v vreli vodi. Ko dvignemo satnike iz vrele raztopine, položimo stojalo s satniki na paletu in jih speremo pod pritiskom s toplo vodo. Satnike zložimo na prostem, po možnosti na mestu, kjer je dobra prevetritev, da se posušijo. Nato jih zažičimo oziroma ponovno napnemo žico v satnikih, kjer je žica ostala.

Satniki so razkuženi in so tudi videti kot novi. Podlaga, na katero zlagamo očiščene satnike, mora biti ravna, v nasprotnem primeru se nam lahko satniki ukrivijo.

Vtiranje satnic

Satnice vtiramo tako, da pri tem delu uporabljamo električni pripomoček (adapter), s katerim segrejemo žico ter na njo položimo satnico. Paziti moramo, da nam je žica ne prereže. Na tistem mestu namreč čebelje družine gradijo trotovske celice. In če čebelarimo z dodajanjem gradilnih satnikov za zatiranje varoj, se nam bodo v zgrajenih trotovskih celicah izven gradilnega satnika lepo razvijale varoje.

Razkuževanje čebelarске opreme in pribora

Po navadi razkuževanje pribora opravimo v času razkuževanja satnikov. Raztopina s kalijevim lugom je

namreč idealna za razkuževanje. Stare panje razkužujemo z ognjem, in sicer z gorilnikom na plin. Če nam namreč jeseni propade čebelja družina, je za to nekakšen vzrok. Temeljito obdelamo kote panja in tudi razne razpoke v panjih, kjer se lahko zadržujejo trosi različnih bolezni čebel.

Prebiranje literature in obiskovanje izobraževanj

Sta nujno potrebni. Sam osebno rad prisluhnem tudi drugim predavateljem in lahko zatrdim, da kljub dolgoletni čebelarški praksi še vedno slišim kaj novega. Ukvarjanje s čebelarstvom je poslanstvo, moramo pa se zavedati, da je to poslanstvo živ organizem in se iz leto v leto pojavljajo nove težave, ki jih je treba rešiti.

Čiščenje čebelnjaka

V zimskem času je treba vso »kramo«, ki se nam je nabrala v čebelnjaku, prebrati in odstraniti tisto, česar ne potrebujemo. Zdaj je tudi čas, da temeljito operemo pod in ga tudi razkužimo. Po potrebi še namestimo kakšno mišelovko.

Čistoča in red dajeta med. Pospravite in počistite svoj čebelnjak, preden se lotite reševanja drugih težav v čebelarstvu. Fotografija je ilustrativna.

Še nekaj nasvetov za mlade čebelarje:

- Vpišite se v čebelarstvo in tečaj za čebelarje začetnike.
- Berite domačo in tujo literaturo.
- Zanesite se na svoje znanje in izkušnje, ki jih boste pridobivali iz leta v leto.
- Nikoli ne začnite čebelariti s staro opremo.
- Ne dajte se zavesti, da je stara oprema zadostna za začetek (lahko je okužena s trosi različnih bolezni).
- Čebelariti začnite z največ tremi čebeljimi družinami.
- S tremi čebeljimi družinami čebelarite vsaj tri leta, da si pridobite izkušnje.
- V čebelarstvu ne smete videti kupa denarja, vsaj na začetni stopnji ne, ker boste hitro razočarani.
- Poiščite zanesljivega mentorja, ki obvlada čebelarstvo.
- Naj vas ne bo sram postaviti vprašanja svojemu mentorju, pa naj se zdi še tako neumno.

- Začetniki, ki kupujete čebelje družine, kupite lanskoletne prašilčke in ne narejencev tekočega leta, ker te družinice še niso socializirane in vam lahko propadejo.
- Zahtevajte označeno matico.

Podnebne spremembe so tu. Čutimo jih lahko na vsakem koraku. Področje kmetijstva je že zelo na udaru, ravno tako pa bo vedno bolj na udaru čebelarstvo. Pojavljanje daljših sušnih in deževnih obdobij bo rezultiralo v vedno daljših brezpašnih obdobjih, vedno več težav bomo imeli z novimi škodljivci in boleznimi. Sprašujem se, če smo pripravljeni na te izzive. Tehnologije čebelarjenja se bodo v prihodnje temeljito spremenile zaradi vseh težav, ki bodo čebelarstvo pestile.

Na koncu svojega pisanja se zahvaljujem vsem tistim, ki ste si vzeli čas za branje mojih nasvetov. Upam, da so vam v vašem čebelarstvu koristili. V prihodnjem letu vam želim veliko medu. Naj medi!

Svečano odprtje društvenih prostorov Čebelarskega društva Šalovci

18. 8. 2018, ob praznovanju občinskega praznika Gornjih Petrovcev, smo v prostorih lepo urejenega gasilskega doma z dvorano in prostori za društva, ki delujejo na območju zgoraj omenjene občine, svoje društvene prostore pridobili tudi člani ČD Šalovci. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1946 kot Čebelar-ska družina Šalovci na območju zgornjega dela Goričkega, vse od železniškega predora v Stanjevcih pa do državne meje z Madžarsko. Kasneje so se določeni zaselki odcepili in ustanovili svoje družine, ki pa so se po razpadu ponovno priključile k Čebelarski družini Šalovci. Leta 1976 se je Čebelar-ska družina Šalovci preimenovala v Čebelar-sko društvo Šalovci, ki pokriva območje treh občin, in sicer Šalovci, Hodoš in Gornji Petrovci.

Vse do letošnjega leta društvo ni imelo svojih prostorov za delovanje, zato so se dejavnosti društva odvijale pri posameznih članih doma ali v lokalih. Ponosni smo, da nam je Občina Gornji Petrovci brezplačno dodelila v upravljanje prostor, s katerim je tudi naše društvo pridobilo lično urejen prostor za potrebe svojega delovanja. Ob samem objektu pa je na novo postavljen razstavni čebelnjak, ki ga je treba še

Foto: Arhiv ČD Šalovci

dokončno opremiti. Njegovo okolico krasijo gredice, zasa-jene z medovitimi rastlinami. Veseli nas, da nam je slovesni prevzem prostorov polepšal s svojo prisotnostjo in spodbudnimi besedami podpredsednik ČZS, g. Janez Vencelj. Glede na zgoraj navedeno upam, da bo društvo naprej delalo še z večjim ponosom, saj je pred nami še kar nekaj ciljev, in da nam bo v svoje vrste uspelo pridobiti še več članov.

Jože Verner, tajnik ČD Šalovci

90 let Čebelarskega društva Mlinšek Velenje

V petek, 14. septembra 2018, je v Vili Bianci v Velenju potekala osrednja prireditve v počastitev 90. obletnice uspešnega delovanja Čebelarskega društva Mlinšek Velenje. Na začetku prireditve je zbrane najprej nagovoril predsednik društva Miran Glinšek in predstavil častitljivih 90 let delovanja ČD Mlinšek. Poudaril je, da čebelar-sko društvo že 90 let uspešno združuje čebelarje iz velenjske občine in skrbi za promocijo in razvoj čebelarstva. Društvo ima v načrtu pripravo učne poti na območju med Velenjskim in Šoštanj-

Foto: J. Grosi

skim jezerom ter postavitev mestnega čebelnjaka, ki bo čebelarstvo predstavil turistom in drugim obiskovalcem. Podpredsednik ČZS Janez Vencelj je poudaril pomen čebel ter organiziranosti in dejavnosti slovenskih čebelarjev, ki smo lahko upravičeno ponosni, da smo del uspešne zgodbe. Čebelarkam in čebelarjem je tudi čestital za 90 let uspešnega delovanja. Zahvalil se jim je tudi za njihov pri-

spevek k razvoju čebelarstva. Prireditve so na humorističen način povezovali trije simpatični velenjski škrajci. V sklopu praznovanja je sledilo predavanje o apiterapiji in medenih pijačah v izvedbi predavateljcev Janeza Hočevarja, Matjaža Pogačnika in Franca Čanča. Na prireditvi je bil predstavljen tudi obširen zbornik ob 90. obletnici delovanja društva.

Janez Vencelj, podpredsednik ČZS

120 let Čebelarstva društva Križevci pri Ljutomeru

8. septembra 2018 je v Kulturnem domu Križevci pri Ljutomeru potekala proslava ob 120-letnici uspešnega delovanja ČD Križevci pri Ljutomeru. Na prireditvi so navzoče nagovorili predsednik društva Janko Ostrc, podpredsednik ČZS Janez Vencelj, župan občine Križevci pri Ljutomeru mag. Branko Belec in kot slavnostni govornik dr. Stanko Kapun. Podpredsednik ČZS Janez Vencelj je predsedniku ČD-ja Janku Ostrcu ob tej priložnosti izročil častno diplomo A. J. za 120 let uspešnega delovanja. Na prireditvi sta bili prisotni tudi aktualna in nekdanja medena kraljica Valentina Marinič ter Mateja Šoštarič, ki prihaja iz občine Križevci pri Ljutomeru.

Čebelarstvo društvo Križevci pri Ljutomeru je bilo ustanovljeno leta 1898, ko so na pobudo potujočega učitelja Ivana Jurančiča v Križevcih ustanovili »Čebelarstvo organizacija Sv. Križ na Murskem polju«. Prvi vodja je postal kmet in čebelar Jernej Slana iz Iljaševca. Čebelarstvo je v tistem času postalo pomembna veja gospodarstva. Človek je prepoznal vrednost čebel in čebeljih pridelkov. Ni bilo

kmetije, ki ne bi imela čebelnjaka.

Čebelarji ČD Križevci dobro sodelujejo z lokalno skupnostjo. Na OŠ Križevci pri Ljutomeru imajo v sodelovanju s šolo čebelarstvo krožek, ki ga vodi predsednik Janko Ostrc. S pomočjo Občine Križevci pri Ljutomeru pa so pred tremi leti odprli učni čebelnjak, ki stoji na zasebnem zemljišču v neposredni bližini OŠ. Tu udeleženci čebelarstva krožka pridno nabirajo praktično znanje.

Foto: Janez Vencelj

Janez Vencelj, podpredsednik ČZS

Vabilo na prireditev Medena tržnica Ilirska Bistrica 2018

9. decembra 2018 ČD Anton Žnideršič Ilirska Bistrica organizira prireditev Medena tržnica, ki se bo odvijala v Domu na Vidmu od 12.00 do 18.00. Poleg ponudbe medu, medenega peciva, predstavitve čebelarjev in čebelarstva opreme bodo organizirane tudi delavnice za najmlajše. Razglasili bomo zmagovalce lokalnega ocenjevanja medu, ki ga bo mogoče tudi poizkusiti. **V sklopu prireditve bo organizirana okrogla miza na temo razširitev prve predelave v okviru OKGD-ja in subvencij v čebelarstvu. Okrogle mize se bo udeležil g. Boštjan Noč, prisoten bo predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije g. Tomaž Berce, pričakujemo tudi predstavnika**

Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter seveda lokalne čebelarje. Okrogla miza bo odprta za javnost. Vabimo vse zainteresirane, da pridete ob 10.00 v malo dvorano Doma na Vidmu.

ČD Anton Žnideršič
Ilirska Bistrica

Tradicionalno 9. Glavarjevo srečanje

Vabimo vas na tradicionalno 9. Glavarjevo srečanje, ki bo 14. decembra 2018 ob 18. uri v gostilni Pri Belokranjcu, Kandijska cesta 63, Novo mesto. Vljudno vabljeni! Podat-

ki za prijavo: Anton Koželj, 031/619 961, ali Mira Šetina, 051/304 711.

RČZ Petra Pavla Glavarja

Vabilo na dan čebelarkega turizma

V petek, 7. decembra 2018, vas vabimo na tradicionalni posvet ob dnevu čebelarkega turizma, ki bo potekal ob 15. uri v Čebelarskem centru na Brdu pri Lukovici, in na 3. festival čebelarke pesmi Lukovica 2018. ČZS, JSSČ, že tradicionalno organizira dogodek na temo čebelarkega turizma. To je odlična priložnost za spoznavanje dobrih praks čebelarkega turizma in možnosti, ki nam jih ponuja tovrstna dejavnost. Prireditve bomo popestrili s kulturnim programom.

Program prireditve:

- Uvodni pozdrav in beseda gostov;
- Mavrična doživetja na medenem planetu – predstavitev g. Robert Skubin;
- Čebelji svet v Mirni Peči – ga. Sonja Klemenc Križan in ga. Ljudmila Bajc;
- Čebelarke skozi oči blogerke – Adele in Slovenija;
- Predstavitev ukrepov, priložnosti in naložb kmetijske politike za čebelarje – predstavnik MKGP;
- Predstavitev čebelam prijazne občine in podelitev priznanj za čebelam najprijaznejšo občino;
- Hop On, Hop Off Bus – g. Tomaž Rogelj, direktor Zavoda za pospe-

ševanje turizma Bled;

- Letošnje novosti v apiturizmu – Interpretacija, Be(e) Forum in čebelarke-turistični vodniki v tujini – ga. Dominika Koritnik Trepel;
- Predstavitev aktivnosti zveze društev upokojencev Slovenije – ustvarjanje na temo čebelarstva, s povabilom na ogled razstave.

Po zaključku posveta bomo ob 18. uri začeli 3. festival čebelarke pesmi Lukovica 2018, ki bo potekal v dvorani Kulturnega doma Janka Kersnika, Stari trg 1, Lukovica pri Domžalah. Vabljeni!

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

III. festival čebelarke pesmi Lukovica 2018

ČZS in Občina Lukovica vas vabita na III. festival čebelarke pesmi Luko-

vica 2018, ki bo 7. decembra 2018 ob 18.00 v Kulturnem domu Janka Kersnika Lukovica. Nastopajoče pevske skupine: Dramsko pevska skupina Zarja, Oktet Zven, Moški pevski zbor Polšnik; KUD »Simon Jenko« – Trbojske

Ljudske pevke, MOP Radomlje, Moška pevska skupina »SOSEDJE«, Mešana pevska skupina dr. France Prešeren Žirovnica-Breznica, Komorni moški zbor ČZS. Vabljeni, vstop je prost.

Barbara Dimc, tajnik ČZS

Ambroževe svete maše

14. Ambroževa sveta maša v Novi Štifi – Vabimo vas na 14. čebelarke sveto mašo v čast našemu zavetniku sv. Ambrožu. Maša bo v nedeljo, 2. 12. 2018, ob 10. uri v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi Štifi pri Gornjem Gradu. Vabljeni vsi čebelarji in ljubitelji čebelarstva. Posebno vabilo velja praporščakom ČD s prapori. Po maši bo sledilo družabno srečanje.

ČZ SA-ŠA in ČD Gornji Grad

Ambroževa maša na Viru pri Domžalah – ČD Vir pri Domžalah vabi čebelarje in ljubitelje narave v petek, 7. 12. 2018, v župnijsko cerkev svetega Jožefa na Viru. Počastili bomo svetega Ambroža, zavetnika čebelarjev, maša bo darovana za žive in pokojne čebelarje. Čebelarje vabimo, da pridejo v svečanih čebelarskih oblekah z društvenimi čebelarskimi prapori.

ČD Vir

Tradicionalno čebelarke družetje in 12. Ambroževa sveta maša – ČD

Šentjanž, ČD Sevnica in ČD Radeče vljudno vabimo na tradicionalno čebelarke družetje in 11. Ambrožovo sveto mašo v čast čebelarskemu zavetniku sv. Ambrožu, ki bo v soboto, 8. 12. 2018, ob 11. uri v cerkvi Svetih treh kraljev na Brunku.

Gregor Bregar, ČD Radeče

Ambroževa sveta maša – Ob godu svetega Ambroža, zavetnika čebelarjev, vabimo k zahvalni sveti maši v cerkvi svetega Nikolaja v Babnem Polju, v nedeljo, 9. 12. 2018, ob 8.30. Po maši bo sledilo tudi družabno srečanje.

ČD Loška dolina

Tradicionalna Ambroževa sveta maša – Vabimo vas, da se 9. 12. 2018 ob 10. uri v župnijski cerkvi svetega Jurija v Šenčurju udeležite tradicionalne Ambroževe svete maše. Lepo vabljeni tudi praporščaki s prapori. Po maši bo družabno srečanje. ČD Šenčur

Ambroževa sveta maša – ČD Tržič vabi čebelarje v nedeljo, 9. 12. 2018, ob 10. uri k sveti maši v zahvalo in pripro-

šnje svetemu Ambrožu v cerkev svetega Janeza Krstnika v Kovorju.

ČD Tržič

Čebelarke maša – ČD Lovrenc na Pohorju vabi vse čebelarje iz sosednjih društev k čebelarski maši, ki bo v nedeljo, 9. 12. 2018, ob 10.00 v cerkvi sv. Lovrenca v Lovrencu na Pohorju.

ČD Lovrenc na Pohorju

Ambroževa maša v Dobu pri Domžalah – Čebelarke, čebelarje in ljubitelje čebel vabimo k sveti maši za vse pokojne čebelarje in v počastitev sv. Ambroža, ki bo v nedeljo, 9. 12. 2018, ob 10. uri v farni cerkvi svetega Martina v Dobu. ČD vabimo, da se maše udeležijo s svojimi prapori.

ČD Krtina Dob

Prva čebelarke svete maše – V čast našemu zavetniku sv. Ambrožu vljudno vabimo na obred, ki bo v nedeljo, 9. 12. 2018, ob 15.00 v cerkvi sv. Ambroža na Ambrožu pod Krvavcem. Po obredu bo sledilo družabno srečanje.

ČD Cerklje na Gorenjskem

Strokovna ekskurzija svetovalne službe v Pomurje

6. 10. 2018 je ČZS, JSSČ, organizirala strokovno ekskurzijo v Pomurje.

Na prvem postanku ekskurzije smo v kraju Deutsch Haseldorf blizu meje s Slovenijo z vodenim ogledom spoznavali Wachs Hödl – družinsko podjetje, ki letno v satnice predela 50 ton čebeljega voska. Skozi leta so se razvijali in prilagajali trgu, zato izdelujejo tudi satnice iz lastnega čebeljega voska čebelarjev, če ga dostavijo vsaj 20 kg, ter v zelenih dimenzijah (na ceniku je več kot 20 dimenzij) in debelini. Prednost predelave pri njih je, da čebelar lahko spremlja celoten postopek predelave iz voska v satnice. Predelava 20–30 kg voska v satnice traja 3–4 ure. Čebelarji imajo tudi možnost, da vosek oddajo in ga takoj zamenjajo za satnice. Takšen pristop je v Avstriji zelo dobro sprejet, imajo pa tudi kar nekaj strank iz Slovenije. Tudi sami smo si ogledali proizvodne prostore, kjer potekata sprejem voska in voščin ter prekuhavanje. V parnem kotlu s pomočjo pare eno uro kuhajo vosek in voščine pri 130 °C. Tekoči vosek precedijo, da odstranijo mehanske nečistoče, nato vosek potuje naprej v kotle, kjer ga ločijo od vode. Na tej točki postopka imajo čebelarji možnost vzeti kolače voska ali pa nadaljevati predelavo v satnice. Celoten sistem za

prekuhavanje nato očistijo z vodo, ogrejejo na 90 °C. Vosek za satnice potuje naprej v ogrevanih ceveh v sosednji prostor do strojev za izdelavo satnic. Vsako leto imajo kontrolo predelave voska kot tudi analize voska na ostankе. Pri izdelavi satnic jih ločujejo po kakovosti na ekološke satnice in satnice brez ostankov akaricidov. Ker je povpraševanje po ekoloških satnicah veliko, morajo vosek uvažati z drugih kontinentov. Ekološki vosek se poleg v čebelarstvu uporablja tudi v kozmetiki. Na koncu smo si ogledali tudi skladišče satnic in bogato založeno čebelarstvo trgovino.

Naslednji postanek ekskurzije je bil Čebelji gradič v Serdici. Sprejela sta nas čebelarja Herman Kisilak in njegov sin. Predstavila sta nam njihovo domačijo in bogat čebelarstvo turizem, primeren za družine z otroki. V čebelnjaku smo na kratko spoznali Kisilkovo prakso zatiranja varoj z organskimi kislinami.

Tretji postanek je bil rastlinjak podjetja Paradajz d.o.o. v Renkovcih, ki se razprostira na 60.000 m² in je največji pokriti vrt v Sloveniji, kjer v višku sezone 110 zaposlenih prideluje paradižnik. Njihova prednost je integrirana pridelava, ki omogoča rast in obiranje paradižnika tudi v hladnejših mesecih leta. S svojo proizvodnjo zagotavljajo tudi boljšo samooskrbo s paradižnikom in manjši uvoz iz tujine. Njihov paradižnik raste v organskem substratu, ki je mešanica kokosovih vlaken in šote, ki omogoča optimalno rast korenin in s tem tudi črpanje hranil. Substrat je nameščen v viseče žlebove, s čimer je zmanjšana možnost prehoda boleznin in škodljivcev iz tal na paradižnik. Ob rastlinjaku imajo geotermalno vrtino, ki zagotavlja velik energetski potencial za ogrevanje rastlinjaka. Paradižnike oprahujejo čmrlji, ki so del stalne favne v rastlinjaku. Čmrlje družine, katerih gnezda so pripravljena v posebnih kartonastih škatlicah, uvažajo iz Španije. 12.000 čmrljev tedensko oprahuje 1,5 milijona cvetov paradižnikov in zagotavlja dober pridelek paradižnika.

Zadnji postanek je bil ogled čebelarstva Kavaš v Odrancih. Ga. Milena

Ogled stroja za izdelavo satnic ter skladišče satnic

Demonstracijski rastlinjak podjetja Paradajz

Gnezdo čmrlje družine v kartonastem panjicu

Vzrejališče ge. Milene Kavaš

Kavaš nam je predstavila začetke družinskega čebelarjenja ter kako čebelar sama. Ogledali smo si eno od stojišč za vzrejo matic. Predstavila je, kako v DB-panjih pripravi čebelje družine za izvoz v Francijo ter potek vzreje matic.

Zahvala za dobro organizirano ekskurzijo po Pomurju gre predvsem terenskima svetovalcema v čebelarstvu g. Jakobu Madjaru in g. Jožefu Tratnjaku kot tudi g. Hermanu Kisilaku za prevajanje pri ogledu podjetja Wachs Hödl.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Kotel za prekuhavanje voska

Nominiranci za državne prvake v senzoričnih lastnostih medu 2018

Tudi letos so bila organizirana slovenska in mednarodna senzorična ocenjevanja medu. Organizatorji senzoričnih ocenjevanj medu OČD Koper, ČD Semič, ČZD Pomurja, Pomurski sejem d.d. (AGRA) in ČZ Gorenjske pa so se odločili, da najbolje senzorično ocenjenim medom ponudijo možnost, da se udeležijo tudi državnega senzoričnega ocenjevanja medu, ki je potekalo v organizaciji ČZS s ciljem spodbuditi čebelarje, ki pridelujejo kakovosten med, k vključevanju v sheme kakovosti. Na državno senzorično ocenjevanje se lahko uvrstijo le vzorci, ki so na mednarodnih in slovenskih ocenjevanjih dosegli naziv prvaka vrste, ob strinjanju čebelarja za sodelovanje na državnem senzoričnem ocenjevanju medu. Državno senzorično ocenjevanje se lahko izvede, če so v posamezni kategoriji vsaj trije vzorci.

Foto: Nataša Lilek

V letošnjem letu se je ocenjevalo v štirih kategorijah.

V kategoriji **akacijev med** se za državnega prvaka v senzoričnih lastnostih potegujejo **Milan Lisjak (Branik)**, **Peter Kolar (Ptujška Gora)** in **Cvetko Komic (Dobrovo v Brdih)**. V kategoriji **cvetlični med** se za naziv državnega prvaka v senzoričnih lastnostih potegujejo **Zdravko Istenič (Bovec)**, **Vladimir Troha (Izola)**, **Milko Jurinčič (Marezige)**, **Aleš Staroveški (Ljubljana)** in **Štefan Friš (Sp. Velka)**. V kategoriji **lipov med** se za naziv državnega prvaka v senzoričnih lastnostih potegujejo **Čebelarstvo Klemenčič (Škofja Loka)**, **Dušan Arčon (Vipava)**, **Zvonko Žamut (Lenart)** in **Boris Marc (Nova Gorica)**. V kategoriji **gozdni med** se za naziv državnega prvaka v senzoričnih lastnostih potegujejo **Trajče Nikolski (Ljubljana)**, **Čebelarstvo Boštjan in Anton Noč (Žirovnica)** in **Miran Blažko (Ajdovščina)**. Prejeli smo tudi dva vzorca kostanjevega medu (Marinka Košir, Polhov Gradec in Viljem Vrhovšek, Podbočje). Ker pogoj najmanj trije vzorci v določeni kategoriji ni bil izpolnjen, ocenjevanje v tej kategoriji ni bilo izvedeno.

Strokovna komisija pod vodstvom predsednice doc. dr. Mojce Korošec z Biotehniške fakultete se je sestala 7. novembra 2018. V komisiji so sodelovali še mag. Andreja Kandolf Borovšak, mag. Amalija Božnar, prof. dr. Jasna Bertonec, Primož Božnar,

Tomaž Staniša in Mitja Smrdel. Senzorično ocenjevanje je bilo izvedeno v skladu s Pravilnikom o senzoričnem ocenjevanju medu (UO ČZS, 2014). Najbolje uvrščeni vzorci medu bodo v prihodnjih dneh izpostavljeni tudi kemijskim analizam, s katerimi se potrjujeta kakovost in varnost.

Zaključna prireditel in podelitev priznanj najboljšim bosta potekali v petek, 7. decembra, z začetkom ob 18. uri v Kulturnem domu Lukovica v sklopu Festivala čebelarstva pesmi. Ta dan bomo vsem prisotnim, še posebej čebelarjem, ki so se uvrstili na državno senzorično ocenjevanje, predstavili prednosti shem višjih kakovosti in jih nagovorili k sodelovanju, saj imajo z uvrstitvijo na državno senzorično ocenjevanje ob preverjeni kakovosti njihovega medu vse potrebne pogoje, da svojim potrošnikom ponudijo med iz katere izmed zaščitene sheme višje kakovosti. Vsem nominirancem iskreno čestitamo. Končni vrstni red bo razglašen na zaključni prireditvi.

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE, KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE KMETIJSKE PROIZVODE

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Izbrana kakovost

ČZS pripravlja specifikacijo za nacionalno shemo Izbrana kakovost. V shemo se bodo lahko vključili certificirani ponudniki s svojo ponudbo medu višje kakovosti. Kljub temu da

Čiščenje voska

Čebelarjeva osnovna naloga je, da v panju redno menja satje. Če želimo zmanjšati ostanke zdravil v panju, moramo poskrbeti, da nove satnice, ki jih vstavljamo v panje, ne vsebujejo več ostankov, kot jih imamo v panju. Satnice brez ostankov so iz ekološke predelave. V izdelavo lahko daste tudi lasten vosek. Pred predelavo voska v

imamo na evropski ravni zaščitene tri sheme geografskega poimenovanja medu (SMGO, Kočevski gozdni med in Kraški med), menimo, da bomo z nacionalno shemo Izbrana kakovost, ki je med domačimi potrošniki zelo dobro prepoznana, prispevali k še ve-

satnice lahko vosek oddate tudi v čiščenje v podjetje Samson v Kamniku. Cena čiščenja voska po kg, po odbiti 15-% masi voska na račun nečistoč in voska, vezanega na filtre, filtracijska in adsorpcijska sredstva, je 3 EUR za kg očiščenega voska. Če bi čebelarji želeli, da se vosek predela v satnice, se poleg 3 EUR za čiščenje doplača še 2 EUR za izdelavo enega kg satnic. Na voljo so AŽ-, LR-, 2/3 LR-satnice. Iz

čji prepoznavnosti kakovostnega medu slovenskih čebelarjev. Specifikacija je trenutno v pripravi in usklajevanju.

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

enega kilograma voska dobite pribl. 11 kosov AŽ- oz. LR-satnic ali 15–16 kosov 2/3 LR-satnic. Ekološke satnice lahko kupite tudi kot sofinancirano opremo v ukrepu tehnična pomoč, vendar ste upravičeni do subvencioniranega nakupa samo satnic iz ekološke pridelave, prečiščene niso sofinancirane.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak, svetovalka JSSČ

Čebelarški koledar 2019

ČZS je tudi letos izdala čebelarški koledar za leto 2019. Člani ČZS boste koledar prejeli brezplačno pri predsedniku matičnega ČD-ja. Več dodatnih koledarjev lahko naročite na e-naslovu ines.zunic@czs.si ali na telefonskih

številkah 01/729 61 00 in 041/337 854. Cena posameznega izvoda koledarja z DDV-jem je 2,50 EUR. Koledar vam lahko pošljemo tudi po pošti, vendar bo moral poštnino plačati naročnik sam. Zaloga je omejena.

Tajništvo ČZS

Urnik usposabljanj v decembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
4. dec.	16.00	Oskrba čebeljih družin za uspešno prezimovanje	Brane Borštnik	Čebelarški dom Hrastnik	ga. Kandolf Borovšak 040/436 514
4. dec.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	Čebelarški dom Sela pri Otovcu, Sela pri Otovcu 25	g. Milinkovič 030/604 090
5. dec.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	OŠ Dolenjske toplice	g. Andrejčič 051/258 283
7. dec.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	OŠ Janka Padežnika v Mariboru	g. Stavbar 070/679 266
7. dec.	17.00	Izbrana poglavja biologije čebel	Franc Podrižnik	OŠ Selca	g. Čencič 031/741 371
7. dec.	17.00	Čebelarški turizem	Franc Šivic	Pri Atelšku, Povir 52, Sežana	g. Gombač 031/307 940
10. dec.	17.00	Gozdne paše	Jure Justinek	OŠ Vavta vas	g. Andrejčič 051/258 283
10. dec.	17.00	Sadjarstvo in čebelarstvo	Janez Gačnik	Medgeneracijski center Gaber, Cesta Notranjskega odreda 45, Stari trg pri Ložu	g. Meden 031/344 147
11. dec.	16.00	Gozdne paše	Jure Justinek	Bar Veseljak«, Šolska ulica 10a, Slovenj Gradec	g. Jelen 041/522 230
11. dec.	17.00	Apiterapija	Vlado Pušnik	Kulturni center Semič, Prosvetna ulica 4, Semič	g. Pavlin 031/636 205
11. dec.	17.00	Oskrba čebeljih družin skozi leto	Brane Borštnik	Kulturni dom Šentjanž	g. Kolenc 041/342 070
12. dec.	15.00	Medena kulinarika – delavnica	Marija Arh Ivanšek	II. Osnovna šola, Šolska ulica 5, Slovenska Bistrica	g. Prah 041/768 351 (obvezna prijava)
12. dec.	17.00	Izbrana poglavja biologije čebel	Franc Podrižnik	Gasilski dom Planina pri Sevnici	g. Stopinšek 041/794 190
12. dec.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	Gasilski dom Stična, Stična 144	ga. Pevec 031/351 121
13. dec.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	ČRIC, Lesce, Rožna dolina 50a	g. Perčič 041/523 781
17. dec.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Nataša Lilek	Gostišče Štefanič, Bizeljska cesta 37, Brežice	g. Kelhar 031/893 230
17. dec.	17.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Felicijanova dvorana, Sevniški grad, Sevnica	g. Metelko 040/570 933
18. dec.	17.00	Vzreja čebeljih matic	Brane Borštnik	Večnamenski center šolskih in občinskih dejavnosti, Cerkno	g. Pegan 031/292 577
18. dec.	18.00	Najnovejši izsledki iz življenja varoj	dr. Maja Smodiš Škerl	Zadružni dom Zadvor, Cesta II. grupe odredov 43, Ljubljana Dobrunje	ga. Počervina 040/666 208

Predstavitve usposabljanj in postopka za pridobitev naziva čebelarški mojster

V četrtek, 13. decembra 2018, ob 16.00 bomo v sodelovanju z Obrtno-podjetni-

ško zbornico Slovenije v Čebelarškem centru Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica, organizirali informativno predstavitve usposabljanj in postopka za pridobitev naziva čebelarški mojster. Interesentom bomo predstavili okvirno

časovnico trajanja usposabljanj in izpitov, pogoje pridobitve naziva, predvidene vsebine in obseg usposabljanj ter okvirni strošek celotnega postopka. Na predstavitvi bo možno skleniti dogovor o udeležbi in plačilu. ČZS

Delavnica o predelavi propolisa

Vabimo vas na delavnico o predelavi propolisa pod vodstvom čebelarkega mojstra Vlada Pušnika. Razpisujemo dva termina, in sicer 12. in 19. januar v Čebelarstvu Slovenije, od 9. do 13.30 (ena šolska ura teorija, tri šolske ure praksa, ena šolska ura vprašanja). Na delavnici boste prisluhnili predstavitvi ter praktičnemu prikazu predelave propolisa v različne izdelke ter sodelovali pri izdelavi. Pridobili boste znanje, kako izdelati: propolisov prah, propolisovo tinkturo, vodno raztopino propolisa, mehki propolis kot osnovo za kreme, mila in druge izdelke ter propolis mazila in propolis mila. Na posamezno delavnico lahko sprejmemo najmanj 30 in največ 40 udeležencev. Cena za delavnico znaša za člane ČZS 32,00 EUR, za nečlane pa 40,00 EUR. Prijave in plačilo, s katerim potrdite prijavo, sprejemamo najkasneje do pet dni pred delavnico na: info@czs.si, 01/729 61 00, 041/337 854 (ga. Žunič).

ČZS

A1 ponudba za podjetje
Čebelarstva zveza Slovenije

20%
popusta

2 leti
na mesečno naročnino

- 20% popust na mesečno naročnino za 2 leti**
Popust velja za izbrane pogovorne pakete **A1 Svobodni**, **A1 ORTO**, pakete mobilnega interneta **A1 Net** in najenostavnejši internet za vaš dom **A1 Domači net**.
- 20% popusta ob nakupu dodatne opreme**
- Brezplačna priključnina**
Velja ob sklenitvi novega naročniškega razmerja.

Kako lahko unovčite ugodnost?

- Pošljite SMS s ključno besedo **«ČEBELAR»** na **4333**.
- V povratnem SMS-u boste prejeli **4 unikatne kode** za vas in vaše družinske člane.
- Za aktivacijo ugodnosti **obiščite najbližje prodajno mesto A1**.

Več informacij o paketih lahko najdete na:

- A1.si,
- 040 40 40 40,
- prodajnih mestih A1.

Ponudba velja za fizične osebe, in sicer za člane Čebelarstva zveze Slovenije in za njihove družinske člane ter prijatelje, ki bodo najkasneje do 1. 12. 2018 na enem izmed paketov A1 SVOBODNI S, M, L, 20 GB, 40 GB, 60 GB, 100 GB ali A1 SVOBODNI EU, EU+ ali A1 ORTO Epik, A1 ORTO EU, A1 ORTO EU+ ali A1 ORTO Tripster+ ali A1 Domači net 1, 2, 3 ali A1 Net 30 GB, 70 GB, 100 GB sklenili vezavo za 24 mesecev. Veljavna je za nove ter obstoječe naročnike, skladno s pogodbo o zagotovitvi posebne ugodnosti. Ugodnost »Brezplačna priključnina« velja samo za uporabnike, ki sklenejo novo naročniško razmerje ob vezavi za 24 mesecev. Vsak član Čebelarstva zveze Slovenije lahko prejme 1 SMS s štirimi unikatnimi kodami, ki jih lahko posreduje družinskemu članom in prijateljem, oziroma jih izkoristi sam pod pogoji te ponudbe, če na številko 4333 pošlje SMS s ključno besedo »ČEBELAR«. Vsaka posamezna koda vsebuje popust na mesečno naročnino in popust na nakup dodatne opreme ter je unovčljiva samo enkrat za eno naročniško razmerje, če so izpolnjeni vsi pogoji ponudbe. Ugodnost 20 % popusta na mesečno naročnino za obdobje vezave 24 mesecev velja le na naročniških paketih, ki so predmet te ponudbe in se lahko unovči na katerem koli prodajnem mestu A1 in ni unovčljiva v A1 spletni trgovini. Ugodnost 20 % popusta na dodatno opremo (ne velja na telefonske aparate) pa je unovčljiva le v naslednjih prodajnih mestih A1: Center A1 Ljubljana BTC, Center A1 Ljubljana center, Center A1 Ljubljana Citypark, Center A1 Ljubljana Interspar Vič, Center A1 Ljubljana Mercator Šiška, Center A1 Kranj, Center A1 Kranj Mercator, Center A1 Celje Citycenter, Center A1 Izola, Center A1 Koper, Center A1 Koper Supernova, Center A1 Maribor E.Leclerc, Center A1 Maribor Europark, Center A1 Murska Sobota BTC, Center A1 Lucija. Ponudba ni združljiva z ostalimi A1 promocijami in popusti. V primeru zlorabe si A1 Slovenija, d. d. pridržuje pravico do ukinitve popusta uporabniku. Cene vključujejo DDV. Za aktualne pakete veljajo Splošni pogoji za izvajanje elektronskih komunikacijskih storitev za potrošnike. Posebni pogoji za izvajanje mobilnih storitev, pogoji posameznih paketov, ki so predmet te ponudbe in so skupaj s cenami ostalih storitev, storitev v tujini, cenami izven zakupljenih količin, na voljo na 040 40 40 40, A1.si in na prodajnih mestih A1. A1 Slovenija, d. d., Šmartinska 134b, 1000 Ljubljana.

**Izdelava prevoznih
čebelnjakov
AŽ- in nakladnih**

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

čebelam prijazno

STOP glifosatu!

**Zatiranje škodljivcev s
čebelam prijaznimi sredstvi!**

**VRTNI CENTER
KALIA**

Privabimo čebele!

**Bogata ponudba semen medovitih rastlin
SEMENARNE Ljubljana**

Semeni medovitih cvetic in zelišč, sadike medovite
okrasne drevnine, enoletnic in trajnic.

www.semenarna.si • www.kalia.si

Mali oglasi

PRODAM

Cvetni prah, svež, zamrznjen, letošnji, čist in kakovosten, z analizo, lastna pridelava, tel.: 051/384 566.

Svež zamrznjen cvetni prah, pakiran po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Večjo količino cvetnega prahu in kostanjev med, tel.: 041/947 836 in 051/366 071.

Večje količine akacijevga, cvetličnega, lipovega, kostanjevega in gozdnega medu ter 300 kg čebeljega voska in 10S AŽ-panje, tel.: 031/326 959.

Akacijev med v sodih, blagovne znamke Slovenski med z geografsko označbo, tel.: 040/814 270.

250 kg čistega akacijevga medu in 250 kg medu oljne ogrščice, tel.: 041/354 931.

Akacijev in cvetlični med, tel.: 031/244 601.

Akacijev, cvetlični in lipov med, v sodih, tel.: 041/455 354.

Akacijev, cvetlični in lipov med (Primorska), tel.: 041/575 477.

Akacijev, cvetlični, lipov in kostanjev med, možna dostava, tel.: 031/651 378.

Akacijev, cvetlični in kostanjev med ter rabljene AŽ-panje 10S ter 10S polovičarje (Primorska), tel.: 041/881 830.

Akacijev in cvetlični med ter mešani kostanj-gozdni, tel.: 031/882 295.

Akacijev, cvetlični in mešani kostanjev med, tel.: 031/882 295.

Akacijev, cvetlični, lipov in gozdni med, tel.: 041/772 857.

Akacijev, cvetlični, lipov in gozdni med v kozarcih ali sodih, certifikat SMGO, kakovosten, letošnji, tel.: 070/869 248.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akacijev med in mešani lipov-kostanjev med, tel.: 064/106 244.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in smrekov med, lastne pridelave, v sodih ali kozarcih (Ljubljana), tel.: 041/645 433.

Gozdni in kostanjev med, možna dostava (okolica Domžal), tel.: 041/839 820.

Cvetlični med in 100 kg voska v kolutih, tel.: 02/528 11 57.

Cvetlični in lipov med, tel.: 031/260 384.

Cvetlični in kostanjev med v sodih (Novo mesto), tel.: 041/703 051.

Cvetlični, lipov, javorjev, kostanjev in gozdni med, med divje češnje v sodih ter sveže zamrznjen cvetni prah, tel.: 031/796 931.

Večjo količino čebeljega voska, 10 rabljenih AŽ-panjev ter 20 pet-satnih plemenčkov (Dolenjska), tel.: 031/269 475.

15-20 kg voska (Dolenjska), tel.: 031/480 444.

5 AŽ-panjev, novih, tel.: 041/822 366.

Čebelje družine na 5, 6, 7 in 10 AŽ-satih, prevzem v aprilu (okolica Ribnice), tel.: 041/368 115.

Lipove AŽ-satnike, kakovostne, lepljene in vrtane, lahko s satnico, ter čebelje družine s panji ali brez, ugodno, tel.: 031/753 345.

Novo AŽ 7- in 10-satarje – tudi 3-etažne, možna menjava za zgrajeno satje, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Zabojnik 4 x 2 m, možnost rabe ena polovica za panje, druga polovica za točenje ali vikend, tel.: 041/670 726.

Sublimator Varrox za oksalno kislino, 12V 12A (Škofja Loka), tel.: 041/960 139.

KUNSTELJ

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.

Zavrti 41, 1234 Mengeš
Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27
E-pošta: jm-kunstelj@amis.net
www.mj-kunstelj.com

Čebelarski jopiči, kombinezoni, klobuki, kape, rokavice, pajčolani ...
Čebelarska točila in posode za med, rezervni deli za točila, motorji (80 in 110 W), ročni pogoni ...

NOVO! Izdelki za zaščito: čebelarske obleke iz mrežaste tkanine, gumijaste rokavice (odporne proti kislini), rokavice iz debelega usnja, klobuk s kovinsko mrežo.

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SRBIJE
www.spos.info

XI DRŽAVNI ČEBELARSKI SEJEM
9.-10. februar 2019.

HALA 2 BEOGRAJSKEGA SEJMA

Dodatne informacije poiščite na spletni strani:
www.spos.info/xi-drzavni-pcelarski-sajam

Z najlepšimi željami za praznike
in vse lepo v novem letu

2019

FTN d.o.o.

Nad izviri 34, 2204 Miklavž
Tel. 02/62 96 226

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM: 031 351 964

E-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

**IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME
TRGOVINA - ČEBELARSTVO**

Spoštovani čebelarji!

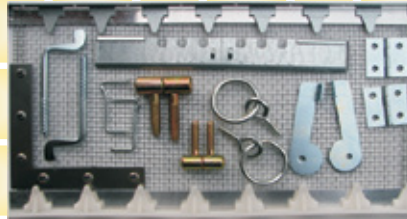
*Ob iztekajočem letu se
Vam zahvaljujemo za
izkazano zaupanje in
Vam želimo vesel
Božič ter medeno leto*

2019!!!

Srečno!

SATNIKI AŽ, LR, LR 2/3

VSE ZA OBNOVO IN IZDELAVO PANJEV

MATIČNA REŠETKA

TESTNA MREŽA

PLASTIČNA
OBEŠALA

OJAČANA RAZSTOJIŠČA,
RAZSTOJIŠČA 11 + 3,
JAHAČI ZA SATNIKE

**IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA.**

**DO 31.12. JE MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA
OD 15 kg DALJE.**

**OGLEJTE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.**

Delovni čas: od pon. do čet.: 09.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 09.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Za člane ČZS nudimo 5-% popust pri nakupu čebelarke opreme
v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Polnilnica za med
z avtomatsko obračalno mizo Lyson,
cena: **3387,64 €**

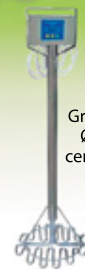
Mala obračalna miza
s polnilnico,
cena: **2467,75 €**

Zaščitni kombinezon,
več vrst,
cena od: **34,50 €**

Inox sončni
topilnik-mali,
cena: **221,13 €**

Grelec za med
Ø 250 mm,
cena: **409,00 €**

Komora za
dekrystalizacijo medu,
cena: **1575,00 €**

Panj american
langstroth, barvan,
cena: **74,49 €**

Hlapilnik za mravljinčno
in oksalno kislino,
cena: **1,46 €**

Sladkor 25 kg vreča,
UGODNO

Napajalnik za čebele,
cena: **52,00 €**

* Vse cene vsebujejo DDV.

Drugo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o., Ulica Staneta Rozmana 16, 8340 Črnomelj, M: +386 40 745 750, +386 40 748 588, +386 31 695 485

Poletni delovni čas trgovine v Črnomlju (julij in avgust): pon., tor., čet., pet.: 09.00-16.00, sre.: 09.00-17.00, sob.: 08.00-12.00

PE Belokranjski hram Domžale, Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale, M: +386 40 269 870

Delovni čas trgovine v Domžalah: pon., tor., čet., pet.: 9.00-16.00, sre.: 9.00-17.00, sob.: 8.00-12.00

www.belokranjski-hram.si, facebook – belokranjski hram, E: info.belokranjski-hram@t-2.si

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZACETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogličeni spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo Strgar d.o.o., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljača

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Čebelarstva tehtnica

www.apiscale.eu samo 95,40 EUR

- ločen brezžični display
- spremljanje moči družin
- spremljanje donosa medicine
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482

Matovž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljača

www.cebelar.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: **041 222 665**

PANJI AŽ
NAKLADNI AŽ PANJI
SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
PANJI LR
POGAČE - HONEY BEE PRO
IZOLACIJSKA PENA
DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

DOLINŠEK MARJAN S.P., IZDELAVA ČEBELARSKA OPREME, MD OPREMA

Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek-petek 8.00-12.00, 13.00-18.00
Sobota 8.00-12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom! Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
GSM 051 614 683
www.kipgo.net; kipgob@gmail.com
PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
☎ (01) 729 61 30, GSM 051 352 952 e-pošta: cebelarna.lukovica@gmail.com

IZDELUJEMO:

- PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
- PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
- PANJE AŽ 3E: 9S, 10S, po naročilu 11S
- PANJE AŽ KOZINC 11 + 3

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4 % popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.

OBVESTILO
Trgovini bosta dne 24.12. in 31.12.2018 zaprti. Hvala za razumevanje!

IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO
12 in 230V

EMBALAŽA ZA MED:
- STEKLENA
- PLASTIČNA
- KARTONSKA
- POKROVČKI

IZOLACIJSKA PENA ZA AŽ PANJE

PARNI TOPILNIKI VOŠČIN, SONČNI TOPILNIKI LESENI IN IZ NERJAVEČEGA MATERIALA ZA 1 ALI 2 SATA, PREŠE ZA VOŠČINE

TOPLLOTNE OMARE ZA SEGREVANJE MEDU IN SUŠENJE CVETNEGA PRAHU

TOPLLOTNE KOMORE NA KOLESIH

NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

Vsem čebelarjem in čebelarškam se ob koncu leta zahvaljujemo za zaupanje.

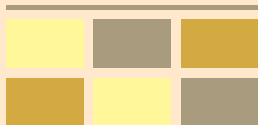
Želimo vam lepe božične praznike ter veselo, zdravo in medeno leto 2019!

URNIK DECEMBER

BATUJE		PE LUKOVICA	
pon-pet	8.00-11.30	pon, tor, čet, pet	9.00-13.00
12.30-16.00		13.30-16.00	13.30-16.00
sob. ZAPRTO		sre 9.00-13.00	13.30-17.00
		sob. ZAPRTO	

NALEPKE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKE od 0,28 EUR/POLA

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

www.mizarstvo-sturm.si

Izdelava AŽ panjev (rogličeni spoji) in AŽ panjev z notr. smukalnikom.

Gregor Šturm s.p.
Podgora 3a, 4224 Gorenja vas
+386 (0)41 515 005

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AŽ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH PANJEV
VAM PODARIMO
PRAŠILČEK

Ildrijska 10, 1360 Vrhnika

041 420 200 01/755-13-17

APIS MED

**ČEBELARSTVO
DEBEVEC**

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00–12.00
15.00–17.00

v decembru ob sobotah zaprto
apis.med93@gmail.com
www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJ	NAKLADNI AŽ-PANJ	IZOLACIJSKA PENA	PREDELAVA VOSKA V SATNICE SAMO 1,25 EUR/KG	25-, 50-, 100-KG RSF-POSODE	PRAŠILČEK AŽ 3-, 5-, 7-IN 9-SATNI	TRIETAZNI AŽ-PANJ	DVOJNO CEDILO ZA MED	KAKOVOSTNA RSF-TOČILA IN POSODA	STANDARDNI LR-IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ
KRMLNIK ZA PLASTENKO	ČEBELJE POGAČE LASTNA PROIZVODNJA CENA 1,20 EUR/KG NAD 150 KG CENA 1,15 EUR/KG					PITALNIK ZA NAKLADNE PANJE 2L			

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,25 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo vosek po največ 5,00 EUR/kg. ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v prahu v zaprtih plastičnih vrečah. Sati morajo biti preštet, sicer menjava ne bo mogoča.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

Zapustili so nas

STANE ROPRET
1924–2018

V 94. letu nas je zapustil upokojeni učitelj, odličen čebelar, mentor in vzornik Stane Ropret. Čebelaril je od leta 1956, od leta 1960 je bil član ČD Laško. Bil je soustanovitelj čebelarstva krožka na PŠ Sedraž in ga je vodil več kot 30 let. Kot mentor je s krožkarji sodeloval na več republiških tekmovanjih mladih čebelarjev ter z njimi dosegal vidnejše rezultate. Za krožkarje laških šol je pripravil učni program in bil ves čas predsednik komisije za izobraževanje in član odborov ter UO ČD Laško. Prejel je vsa tri odličja A. J. ter več drugih priznanj. Za neprecenljivo delo v društvu smo mu iskreno hvaležni. Spominjali se ga bomo kot vzornika in spoštovanega prijatelja.

ČD Laško

JAKOB JAVORŠEK
1945–2018

Avgusta smo se poslovi- li od velikega čebelarstva prijatelja in zvestega člana Jakoba Javorška. Življenjsko pot je začel 24. 7. 1945. Čebelariti je začel leta 1998 in se leta 1999 včlanil v ČD Slovenska Bistrica in Čebelar- sko zvezo Slovenije. Na vrtu pred hišo si je izdelal prelep čebeljak, vse panje, ki so v njem, in tudi vso opremo iz lesa. Čebelaril je povprečno s 40 čebeljimi družinami. Po duši je bil velik čebelar, kar so spoznali številni otroci, ki jih je obiskal v vrtcu in OŠ na Pragerskem. Prejel je vrsto priznanj in zahval, med njimi tudi odličji A. J. III. in II. stopnje leta 2011 v Mariboru. Bil je velika, delovna, pošte- na, ustvarjalna, v napredek usmerjena osebnost. Ostal nam bo v trajnem spominu.

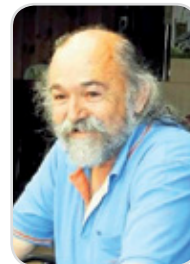
ČD Slovenska Bistrica

SLAVKO CURK
1922–2017

Ob izteku leta 2017 je sklenil življenjsko pot naš čebelarji prijatelj Slavko. Na njegovo željo je bil pogreb v ozkem družinskem krogu. Slavko je bil rojen 8. aprila 1922 v Vipavi. Ko mu je bilo šest let, se je družina preselila v Maribor, kjer so kupili kmetijo, na kateri je Slavko ostal in kmetoval do konca življenja. Osnovni dejavnosti na kmetiji sta bili vinogradništvo in čebelarstvo. Čebelariti je začel leta 1947, ko je bila ustanovljena ČD Maribor, nadaljeval pa je vse do svoje smrti. Čebelaril je s približno 40 panji. Za svoje prizadevno delo je prejel več priznanj, med njimi tudi odličji A. J. III. in II. stopnje. Mariborski čebelarji ga ohranjamo v lepem spominu.

ČD Maribor mesto

PAVEL ZALOKAR
1955–2018

Septembra smo se bohinj- ski čebelarji poslovili od mnogo prezgodaj umrlega člana. V svoji kratki čebelarji dobi, čebelariti je začel leta 2011, je zavzeto sodeloval v društvu, opravil začetniški tečaj in kmalu postal član uprav- nega odbora. Za svoje čebele je skrbel v sedmih nakladnih panjih. Veliko zanimanja in svojega dela je v društvu posvetil vzreji matic, zato ga bomo v društvu še kako pogrešali.

ČD Bohinj

Obvestilo

Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Osmrtnice do 80 besed so brezplačne. Brezplačen obseg je hkrati tudi zaželen obseg osmrtnic.

Uredništvo

Enominutni molk slovenskih čebelarjev v spomin na zaslužna, nepozabna, čudovita humanista in čebelarstva velikana

V Lukovici je ČZS organizirala žalno spominsko svečano, ki je bila dobro pripravljena. Prav bi bilo, da spomini ne bi ostali v Lukovici, saj so namenjeni vsem čebelarjem in si to njuno delo tudi zasluži. V oktobru se je srce umirilo in življenjsko potovanje obeh zaključilo. Philipu McCabu, predsedniku mednarodne čebelarstva organizacije od leta 2015, po rodu Ircu, in Marjanu Skoku, predsedniku ČZS od 1989 do 1996.

Marjan Skok

G. Marjan, kot so ga klicali, je dolžnost prevzel v najbolj neugodnem obdobju, ob osamosvojitvi Slovenije. V času

velike inflacije in neurejenih družbenih razmerij je zagotovil redno izhajanje Slovenskega čebelarja, oskrbel sredstva za plače zaposlenih in redno funkcioniranje zveze. Leta 1993 se je udeležil kongresa Apimondie v Pekingu, ko je bila Slovenija soglasno sprejeta kot redna članica svetovne čebelarstva organizacije. Leta 1995 je omenil, da bi lahko Slovenija organizirala kongres Apimondie. Doma mu je s svojo aktivnostjo uspelo utrjevati in poglobljati dogajanja v čebelarstvu. S kmetijskim ministrom je dosegel prepoved uvoza medu v Slovenijo, pomoč pri zdravilih in regres za sladkor. Uvedla se je kolektivna zaščitna znamka za med,

zagotovljen je bil promocijski material za sodelovanje na sejnih in razstavah. Povečala se je prodaja medu na domu. Uvedeni sta bili veterinarska svetovalna pomoč pri Nacionalnem veterinarskem inštitutu in opazovalno-napovedovalna služba medenja v okviru ČZS.

V svojem mandatu je prevzel projekte začetka izgradnje centra na Brdu pri Lukovici. Zelo se je zavzemal za ohranitev in dograditev lastnega čebelarškega centra, ki danes predstavlja ponos slovenskih čebelarjev. Pojavljale so se težnje po prodaji nezgrajenega objekta in nakupu prostorov nekje v Ljubljani. Boril se je proti prodaji. Kljub nasprotovanju je bil sprejet sklep o prodaji. Sklenjena kupoprodajna pogodba ni bila uresničena. Dom je ostal v lasti ČZS. Objekt je gradbeni odbor pod vodstvom Vlada Pušnika uspešno rekonstruiral in dogradil. V tem odboru je bil tudi Marjan aktiven član.

G. Marjan Skok je bil ves čas tudi aktiven član domačega čebelarškega društva. Z ženo sta se udeleževala delovnih akcij in ekskurzij. Dobro je poznal zgodovino, saj je bil prava mala enciklopedija podatkov in znanj, trosil jih je med nas člane. Bil je odlikovan za zasluge z odličjem A. J. I. stopnje.

Philip McCabe

Predsednik svetovne čebelarške organizacije Apimondie od leta 2015. Po rodu Irek. Prvič je Slovenijo obiskal leta 2002 in jo takoj vzljubil. V Ivančni Gorici je med drugim izjavil: »Srce čebelarškega sveta je ta vikend v Sloveniji. Ljudje v Sloveniji ste čudoviti, Slovenija je povedla čebelarški svet in ga sedaj vodi iz ospredja.« Slovenijo je obiskal še osemkrat. Udeležil se je kongresa Apimondie

v Ljubljani leta 2003; konference čebelarških organizacij v Laškem leta 2008; simpozija Apimedita v Ljubljani leta 2010; 40 dni čebelarstva ApiSlovenija v Celju leta 2017; svetovne čebelarške konference na temo čebelarstva v Žirovnici leta 2018; ministrske konference na Brdu pri Kranju leta 2018; odkritja spominskega obeležja kranjski čebeli v Višnji Gori leta 2018 ter prvega praznovanja svetovnega dne čebel v Žirovnici leta 2018.

Sloveniji in Slovincem je pomembna tudi njegova takojšnja podpora ideji, da se 20. maj razglasi za svetovni dan čebel. Še preden je Apimondia podprla idejo, je bil Philip njen

zavzet podpornik in je na različne načine nudil pomoč za njeno uresničitev. Lahko smo veseli, da se mu je uresničila želja, da je bil prisoten na prvem praznovanju v Žirovnici. To je bil tudi eden njegovih zadnjih obiskov tujine v vlogi predsednika Apimondie. Preglejmo nekaj njegovih misli o tej problematiki.

»V teku zgodovine so dali svoj prispevek k čebelarjenju mnogi ljudje. Sam Aristotel, grški filozof, je preučeval čebelarstvo. Plinij starejši je bil rimski pisatelj, vojak in naravoslovec. Dejal je: 'Nikjer ne najdemo narave zastopane bolj celovito kot pri njenih najmanjših bitjih, čebelah.' Pa preskočimo v sedemnajsto stoletje v Slovenijo, k Antonu Janši. Kakšen človek, kakšen človek! Prvi profesor čebelarstva. Promovirala ga je avstrijska cesarica Marija Terezija. To pa je čast, ki jo je vredno imeti. Za trenutek moramo biti resni. Naše čebele so v hudih škripicah. Naše opravevalke so v težavah. Pa problem pesti celi svet. Leta 2016 smo ocenili, da smo izgubili 40 % svetovne populacije čebel. 40%! A iz tega nastaja nova industrijska panoga? Zdaj čebelarji proizvajajo čebele namesto medu, in tako gre naprej. Ta propad je ustvaril zavest, ki je prej nismo imeli. Vidite! Zaskrbljene so vlade, mediji in zdaj po celem svetu. Po celem svetu, in to je pomembno za nas! Podnebne spremembe, intenzivno kmetijstvo, izguba habitata, pretirana uporaba nekaterih kemikalij, vse to prispeva k problemu. Moram pa omeniti, da se moramo tudi čebelarji sami bolje organizirati. Ne smemo pozabiti na sebe. Lahko bi bil v eni od devetnajstih držav, ki danes praznujejo svetovni dan čebel. A danes je Slovenija tista država, kjer je treba biti. Naj čebelarjem Slovenije, ki jih vodi predsednik Boštjan Noč, in Vladi Republike Slovenije iskreno čestitam za to, kar ste storili, in vam povem, da je srce čebelarškega sveta danes v Sloveniji.«

»Slovenskim čebelarjem sta se porodila ideja in sen o svetovnem dnevu čebel. Leta 2014 so ga predlagali in danes smo tu. ŽIVELA, SLOVENIJA!«

Potrudimo se, da bodo vsi naši člani spoznali plemenito in za našo kranjico in Slovence nepozabno delo. Bodimo ponosni, da sta med nami in za nas tako ustvarjalno delovala. Da sta Slovenijo in Slovence imela rada. Naj bo minuta molka trenutek, ko se bomo zazrli v veličino njenega prispevka k napredku Slovenije in ugleda Slovenije v svetu.

Norbert Jedlovčnik

Zahvaljujemo se g. Boštjanu Noču, predsedniku ČZS in ostalemu vodstvu ČZS za besede sožalja, cvetje in častno slovo ob izgubi moža Marijana Skoka.

Meta Skok in družina

V novembru nas je zapustil čebelar prof. dr. Jurij Senegačnik, kemik, rojen leta 1922, univerzitetni profesor v pokokuju.

Uredništvo

Logar

ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK - PETEK:

09.00 - 12.00

13.00 - 17.00

SOBOTA:

V DECEMBRU ZAPRTO

03.01. IN 04.01. 2019 ZAPRTO

RAZLIČNI MODELI GRELCEV
ZA SEGREVANJE MEDU

PESTRA PONUDBA MODELOV
ZA VILVANJE SVEČ

TOPLOTNA OMARA ZA
DEKRISTALIZACIJO MEDU, NERJAVEČA

HONEYTHERM - SISTEM ZA TOPLIENJE
IN FINO ČIŠČENJE MEDU

ČRPALKA ZA MED

POLNILNA NAPRAVA
ZA MED

LOGAR TRADE D.O.O.

POSLOVNA CONA A 41

SI-4208 SENČUR

04 25 19 410

info@logar-trade.si

www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta.

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:

od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure

sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarška oprema in drobni pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po vaši dostavimo na dom!

INHALACIJA IZ PANJA

Z inhalacijskimi seti API-AEROSOL I, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti s naravnim vlekem in seti s prisilnim vlekem.

Medikoel

PROPO STEAM – UPARJALNIK PROPOLISA

Apiterapevtski aparat Propo Steam nam s segrevanjem naravnega propolisa omogoča izvajanje inhalacijske terapije. S priloženim priborom uporabnik sam ali s pomočjo apiterapevta izvaja inhalacije, ki koristijo pri težavah dihalnega sistema. Propo Steam pa je primeren tudi za čiščenje lebdečih delcev, mikrobov in organskih topil iz zraka. Prostor prijetno odišavi z vonjem propolisa.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.